

EERSTE BESLUITEN

Voor: De heer **Jaak VAN DER GUCHT**, wonende te Dries 39, 9420 Erpe-Mere,

Hierna “**verzoeker**” of “**concluant**” genoemd;

Bijgestaan en vertegenwoordigd door mr. Erik Monard en mr. Kim Swerts, advocaten voor de advocatenvennootschap Monard Law, kantoorhoudende te 3500 Hasselt, Gouverneur Roppesingel 131;

Eiseres;

Tegen: De naamloze vennootschap **NATIONALE BANK VAN BELGIË**, met maatschappelijke zetel te 1000 Brussel, De Berlaimontlaan 14 en ingeschreven in de Kruispuntbank der Ondernemingen onder nummer 0203.201.340,

Hierna “**NBB**” of “**verweerster**” genoemd;

Bijgestaan en vertegenwoordigd door mr. Johan Verbist, advocaat bij het Hof van Cassatie en mr. Sven Sobrie, advocaat, met kantoor te 2000 Antwerpen, Amerikalei 187/302;

Verweerster

Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel
Rolnummer: A/22/01759

Pleitzitting: 21 september 2023

Gelet op de gedinginleidende dagvaarding van concluant betekend aan verweerster op 27 mei 2022;

Gelet op de conclusie van verweerster d.d. 16 september 2022;

Gelet op het minnelijk akkoord tot wijziging van de conclusietermijnen d.d. 15 december 2022;

Onder alle voorbehoud en zonder enige nadelige erkenning en onder betwisting van elk niet uitdrukkelijk erkend feit.

I. De voor de beslechting van het geschil pertinente feiten en procedurevoorgaanden

Voorstelling van de partijen

1. Concluant is aandeelhouder van de nv Nationale Bank van België (hierna afgekort NBB) sedert minstens 2018 en bezit op heden 85 (**stuk 1**) aandelen in deze vennootschap.

Verweerster is de Nationale Bank van België en werd in 1850 opgericht in de vorm van een naamloze vennootschap.

2. De oprichting gebeurde met louter privékapitaal (25 miljoen Belgische franken). Pas in 1948, nadat de bank 98 jaar in private handen was, is de Belgische Staat toegetreden tot het kapitaal van de vennootschap. Dit gebeurde via de wet van 28 juli 1948 houdende wijziging van de organieke wet der Nationale Bank van België.¹

Daarvoor werd het bestaande kapitaal - dat op dat moment 200.000.000 Belgische franken bedroeg, vertegenwoordigd door 200.000 aandelen - verdubbeld tot 400.000.000 Belgische franken door uitgifte van 200.000 nieuwe aandelen waarop door de Belgische Staat werd ingetekend à pari van de nominale waarde, zodat zij 50% van de aandelen in bezit verwierf (cf. artikel 4 van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België², hierna verkort Organieke wet). En de overige 50% was in handen van andere aandeelhouders (hierna "andere aandeelhouders" genoemd). Deels historische aandeelhouders, deels nieuwe die aandelen verworven hebben via aankoop op de beurs te Brussel, waar de Nationale Bank van België van het publiek gelden aantrekt.

3. De NBB neemt in het Belgische financieel stelsel een bijzondere plaats in. Het is enerzijds de Nationale Bank van België, maar anderzijds ook een naamloze vennootschap die beursgenoteerd is. Dit impliceert dat zij deels aan de bijzondere wetgeving ten gevolge van de beursnotering onderworpen is.

De bepalingen betreffende de naamloze vennootschappen zijn op haar van toepassing, behoudens de uitzonderingen die geregeld worden door bijzondere wetgeving waaronder de Organieke wet (cf. artikel 2 Organieke wet).³

4. De NBB kent een bijzondere orgaanstructuur die deels afwijkt van een normaal organigram in een naamloze vennootschap. Kenmerkend voor de NBB is de *noodzaak* van

¹ BS 29 juli 1948, 6.147.

² BS 28 maart 1998, 9.377.

³ Zie eveneens artikel 141, §1 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten (BS 4 september 2002), dat de toepasselijkheid van de vennootschapswetgeving herbevestigt en de uitzonderingen hierop libelleert.

haar financiële onafhankelijkheid ten aanzien van de overheid. Deze wordt zowel nationaal als Europees gewaarborgd (zie bijdrage van de NBB “Financiële onafhankelijkheid en opdrachten van algemeen belang”, webpagina van de NBB, www.nbb.be/nl/faq - **stuk 2**).

De organen van de NBB bestaan uit de gouverneur, het Directiecomité, de Regentenraad, de Sanctiecommissie en het Afwikkelingscollege (art. 17 Organieke wet). De algemene vergadering van aandeelhouders wordt niet beschouwd als een orgaan van de Nationale Bank. De taak die normaal toebedeeld is aan de algemene vergadering van aandeelhouders, wordt bij verweerster uitgeoefend door de Regentenraad.

Dit orgaan illustreert onder meer de *overheidscontrole*.

De Regentenraad is samengesteld uit de gouverneur, de directeurs en veertien regenten⁴ (art. 20.1 Organieke wet). De gouverneur wordt door de Koning benoemd, voor een hernieuwbare termijn van vijf jaar (art. 23.1 Organieke wet). De andere leden van het Directiecomité worden ook door de Koning benoemd op de voordracht van de Regentenraad voor een hernieuwbare termijn van zes jaar (art. 23.2 Organieke wet).

De Regenten worden gekozen door de algemene vergadering voor een hernieuwbare termijn van drie jaar (art. 23.2 Organieke wet). In meerderheid worden zij gekozen op voordracht van de Minister van Financiën (art. 23.3 Organieke wet).

De algemene vergadering en de Regentenraad worden gecontroleerd door de Belgische Staat, die met haar participatie een feitelijke meerderheid heeft en aldus controle. Dit vloeit voort uit het gegeven dat de 50% van de andere aandeelhouders niet gegroepeerd is of kan zijn omwille van de beursnotering. Eenzelfde controle blijkt uit het beschreven benoemingssysteem op voordracht van de Belgische Staat.⁵

Het is deze Regentenraad, die de emanatie is van de Belgische Staat, die de uitgavenbegroting alsook de jaarrekening goedkeurt en definitief de winst verdeelt op voorstel van het Directiecomité (artikel 20 van de Organieke wet). Dit betekent dat de winstverdeling binnen de NBB gebeurt zonder tussenkomst van de andere aandeelhouders, terwijl deze beslissing in andere naamloze vennootschappen net een prerogatief bij uitstek is van de algemene vergadering van aandeelhouders.⁶

⁴ Voor de boekjaren 2018 en 2019 waren dit nog 10 regenten. Vanaf het boekjaar 2020 zijn dit 14 regenten (artikel 5, 1° van de wet van 2 mei 2019 houdende diverse financiële bepalingen, BS 21 mei 2019 (in werking getreden op 18 mei 2020 – art. 22).

⁵ Vergelijk artikel 11 van het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) in verband met controle over een vennootschap.

⁶ De Belgische Staat heeft duidelijk de macht gelegd bij dit orgaan met miskenning van de rechten van de 50 % private aandeelhouders als dusdanig. Dit is geenszins het geval bij de andere Europese centrale banken waar de aandeelhouders (in feite meestal één aandeelhouder, nl. de respectievelijke Staat) deze bevoegdheden behouden.

5. Artikel 32 van de Organieke wet reikt een handleiding aan voor de verdeling van de winsten van de NBB.

De verdeling van de winst moet voldoen aan volgend minimaal schema:

- “1° een eerste dividend van 6 % van het kapitaal wordt toegekend aan de aandeelhouders;*
- 2° van het excedent wordt een bedrag voorgesteld door het Directiecomité en vastgesteld door de Regentenraad, in alle onafhankelijkheid, toegekend aan het reservefonds of aan de beschikbare reserve;*
- 3° van het tweede overschot wordt aan de aandeelhouders een tweede dividend toegekend, vastgesteld door de Regentenraad, ten belope van minimaal 50 % van de netto-opbrengst van de activa die de tegenpost vormen van het reservefonds en de beschikbare reserve;*
- 4° het saldo wordt toegekend aan de Staat; het is vrijgesteld van vennootschapsbelasting”.*

Dit betekent geherformuleerd in vier stappen:

- 1° Dat de aandeelhouders recht hebben op een eerste dividend van 6% van het kapitaal.
- 2° Een toevoeging van een deel van de winst aan de reserves van de NBB.
- 3° Vaststelling door de Regentenraad van een tweede dividend waarvan een wettelijk minimum is vastgesteld, maar geen maximum.**
- 4° Het saldo van de winst gaat naar de Belgische Staat.

Door een samenspel van stappen 3° en 4° in de berekening, beslist dus de Regentenraad, emanatie van de Belgische Staat, over de verdeling van de winst tussen de Belgische Staat, aandeelhouder voor 50% enerzijds en de andere aandeelhouders ten belope van 50% anderzijds.

6. Deze versie van artikel 32 van de Organieke wet geldt sinds 1 januari 2009 toen de wetswijziging van de wet van 3 april 2009⁷ in werking trad.

Uit wat voordien, vóór 1 januari 2009, gold, kan vereenvoudigend maar met zekerheid worden afgeleid dat de winstverdeling geenszins gebeurde door toewijzing van enig “saldo aan de Belgische Staat”.

Integendeel, de wettelijke regeling bepaalde minimumvoorschriften met het oog op het bepalen van de dividenden voor de aandeelhouders enerzijds en de vaststelling van de

⁷ Zie de artikelen 2 en 3 wet 3 april 2009 tot wijziging van de financiële bepalingen van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, BS 28 april 2009.

reserves ten behoeve van de Nationale Bank anderzijds. Voor zover de Staat een hogere vergoeding bekwam was dit het gevolg van een “quid pro quo” (*seigneurie*-vergoeding⁸). De toekenning van het saldo gebeurde voorheen dus “aan de reserve”, derhalve in het belang van de vennootschap. Dit uiteraard tot tevredenheid van alle aandeelhouders en met respect van hun principiële gelijkheid. Dit basisprincipe is verankerd in artikel 4 van de Statuten van de NBB: “*Elk aandeel geeft recht op een evenredig en gelijk deel in de eigendom van het maatschappelijk vermogen en in de verdeling van de winsten*”.

7. Waar een afwijking van de gelijke verdeling tussen de Belgische Staat en de andere aandeelhouders voorheen gesubstantieerd en gemotiveerd was, is er nu een theoretische mogelijkheid dat alle winst aan de Belgische (soevereine) Staat toekomt, met uitzondering van wat het aan de Regentenraad behaagt, om aan de aandeelhouders toe te kennen.

Waar de eerste stap (cf. artikel 32, 1° van de Organieke wet) een *criterium* bepaalt voor de (stapsgewijze) verdeling van de winsten, geldt dit niet voor de tweede, derde en de vierde stap in deze verdeling.

De Regentenraad bepaalt op volledig *discretionaire wijze*⁹ het bedrag dat wordt toegekend aan de reserves (2de stap), evenals de toekenning van een tweede dividend aan de aandeelhouders (3de stap) en dus ook het saldo (vierde stap). En daarover gaat het hier.

De wet legt wel een wettelijke ondergrens vast voor de derde stap, nl. toekenning aan de aandeelhouders van minimaal de helft van de opbrengst van de activa die de tegenpost vormen van het geheel van de voorheen gerealiseerde winst, maar bevat verder geen bovengrens. De wet geeft aan de Regentenraad de bevoegdheid om de winst te verdelen. De wetgever mag ervan uitgaan dat de Regentenraad deze mogelijkheid zal substantiëren en dat dit zal gebeuren op basis van redelijkheid en met respect voor de eigen Statuten van de vennootschap (het artikel 4).

In de praktijk zien we dat de invulling van de winstverdeling door de Regentenraad van het aandeel van de winst van de Belgische Staat enerzijds en de andere aandeelhouders anderzijds op een willekeurige en niet gemotiveerde wijze plaatsvindt. Een tot de verbeelding sprekende ongelijkheid die de redelijkheidstoets niet doorstaat.

8. Het mag niet verwonderen dat de *Afdeling Wetgeving van de Raad van State* er in haar advies bij het wetsontwerp bij de wet van 3 april 2009 reeds op heeft gewezen dat het gevaar bestond dat de Belgische Staat op die manier een buitenmatig voordeel zou bekomen op de andere aandeelhouders.

Hoewel zij aangaf over onvoldoende tijd te beschikken om dit wetsontwerp volledig te onderzoeken, gaf zij duidelijk een signaal aan de wetgever om de nieuwe regeling in de

⁸ Over dit begrip, zie *infra*.

⁹ Noch de wet, noch de voorbereidende werken geven een referentiekader voor de nadere invulling van deze criteria.

Memorie van Toelichting verder te verduidelijken, gezien het ernstig risico op buitenmatige bevoordeling van de Belgische Staat ten aanzien van de andere aandeelhouders:

“1. Door de exclusieve toekenning, aan de Staat, van het «laatste overschot» van de jaarlijkse winsten van de Nationale Bank, die volgt uit het ontworpen artikel 32, 4°, van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek stelsel van de Nationale Bank van België, komt de Staat, een van de aandeelhouders ervan, in een positie te staan die verschilt van die van de overige aandeelhouders. In de memorie van toelichting bij het voorontwerp wordt dit verschil hoofdzakelijk gerechtvaardigd door de «uitoefening van door de overheid verleende monopolierechten, in het bijzonder inzake de uitgifte van bankbiljetten».

*Bij de huidige stand van de wetgeving **wordt deze concessie vergoed** door het toekennen, aan de Staat, van de «netto financiële opbrengsten die 3 % overschrijden van het verschil tussen het op jaarbasis berekend gemiddelde bedrag van de rentegevende activa en de vergoede passiva van de Bank» volgens de nadere regels bepaald bij artikel 29 van de voornoemde wet van 22 februari 1998 en door de toekenning, aan de Staat, naast zijn normaal dividend als aandeelhouder, van een vijfde van het laatste overschot van de jaarlijkse winsten na aftrek van een eerste dividend van 6% en, van het excedent, van 10% aan de reserve en van 8% aan het personeel of aan instellingen te zijnen voordele, zoals artikel 32, 3°, c), van dezelfde wet bepaalt.*

[met andere woorden een forfaitair systeem, door de wetgever bepaald, waarbij zonder appreciatiemarge voor de Regentenraad, het dividend voor de Belgische Staat rechtstreeks gelinkt was aan de winstberekening].

De Raad van State, afdeling wetgeving, beschikt, inzonderheid binnen de termijn van vijf werkdagen waarin hij om advies is verzocht, niet over de gegevens op basis waarvan hij kan vaststellen of de nieuwe in het voorontwerp beoogde regeling, die artikel 29 van de voormelde wet van 22 februari 1998 opheft en die krachtens het nieuwe ontworpen artikel 32, 4°, van dezelfde wet uitsluitend aan de Staat het laatste overschot van de jaarlijkse winsten van de Nationale Bank toekent, de specifieke situatie van de Staat tegenover de Nationale Bank en de situatie bij laatstgenoemde adequaat vergoedt, zonder dat voor de Staat een buitenmatig voordeel op de andere aandeelhouders wordt gecreëerd. De memorie van toelichting behoort in dit verband te worden verduidelijkt” (eigen onderlijning en benadrukking).¹⁰

De Raad van State maande de wetgever aldus aan om zorgvuldig de keuze voor de vierde stap in de verdeling (het winstsaldo aan de Belgische Staat) te motiveren, aangezien de Raad

¹⁰ Advies RvS nr. 45.575/2 van 22 december 2008 bij het wetsontwerp tot wijziging van de financiële bepalingen van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, *Parl. St.* Kamer 2008-09, nr. 1793/001, 16.

- terecht - het risico inzage op de creatie van een buitenmatig voordeel aan de Belgische Staat ten opzichte van de andere aandeelhouders.

9. De wetgever verduidelijkt vervolgens:

“(...) dat de nieuwe regel noch als doel, noch als gevolg heeft de Staat als aandeelhouder van de Nationale Bank anders te behandelen dan de andere aandeelhouders van de Nationale Bank. Het betreft niet de relatie tussen de Nationale Bank en de Staat als aandeelhouder, maar, zoals boven vermeld, de relatie tussen de Nationale Bank en de soevereine Staat die, in de uitoefening van haar prerogatieven, aan de Nationale Bank, als centrale bank van het land, het emissieprivilege inzake bankbiljetten heeft verleend. Het gaat er dus om, en slechts om, de Staat verlener, en aldus, de collectiviteit van burgers die hij vertegenwoordigt, de correcte vergoeding te verzekeren van aan de centrale bank verleende privilege, waarvan de uitoefening specifieke inkomsten genereert, seigneuriage genaamd” (Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp, p. 6).¹¹

De wetgever volstaat er mee te stellen dat de nieuwe regel enkel tot doel heeft om aan de Belgische Staat de correcte vergoeding voor het verleende emissieprivilege, de zogenaamde *seigneuriage*¹², te waarborgen. Deze regel verzekert volgens de wetgever *“op meer eenvoudige, transparante en doeltreffende wijze dat het surplus van de inkomsten ten overstaan van de kosten van de Nationale Bank, na de vergoeding van het kapitaal, toekomt aan de soevereine Staat, zonder afbreuk te doen aan de rechten van de aandeelhouders, inclusief inzake het dividend”*.

Dit is op zich correct, ware het niet dat de concrete uitwerking of implementatie van de nieuwe wettelijke regeling door de Regentenraad, wel degelijk een substantiële invloed heeft op de relatie tussen de Belgische Staat als aandeelhouder enerzijds en de andere aandeelhouders anderzijds en op deze laatste ten aanzien van de Belgische soevereine Staat.

10. De financiële onafhankelijkheid van de NBB om zichzelf de nodige financiële middelen te verschaffen bij de uitvoering van haar opdrachten moet de basispijler zijn bij het vergoedingssysteem binnen de NBB.

Verweerster verwoordt dit in haar eigen communicatie treffend als volgt:

- De onafhankelijkheid van de Bank ten opzichte van de Belgische Staat wordt zowel op Europees als op nationaal niveau gewaarborgd [...].

¹¹ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot wijziging van de financiële bepalingen van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, *Parl.St.* Kamer 2008-09, nr. 1793/001, 6 (hierna afgekort Memorie van Toelichting).

“Financiële onafhankelijkheid impliceert dat de Bank in staat is zichzelf de nodige financiële middelen te verschaffen om haar taken (ESCB-taken en nationale opdrachten) te vervullen.

Voor zover aan deze voorwaarde voldaan is, staat de onafhankelijkheid van de Bank het vervullen van opdrachten van algemeen belang zonder bijkomende vergoeding niet in de weg”

(stuk 2).

11. De concrete uitwerking van de nieuwe wettelijke regeling door de Regentenraad bleek geen rekening te houden met de ratio legis van de wettelijke bepaling en geeft aanleiding tot een buitenmatige toekenning van winsten aan de Belgische Staat en dit ondanks de duidelijke vingerwijzing door de Raad van State aan de wetgever.

De hiernavolgende cijfers spreken voor zich...

Uit het Ondernemingsverslag¹³ voor het boekjaar **2018 (stuk 3)** blijkt (pagina 127) dat de Regentenraad in zijn vergadering van 27 maart 2019 de jaarrekening en het jaarverslag van het boekjaar 2018 goedkeurde en het saldo van de winst voor dat boekjaar als volgt verdeelt: 3,7% (andere aandeelhouders) en 46,27% (Belgische Staat) (!!!).

Deze tot de verbeelding sprekende ongelijkheid vloeit voort uit de willekeurige (en zonder enige rechtvaardiging) vaststelling van de winsten door de Regentenraad: de vaststelling van de omvang van de derde stap (2de dividend) is als een Siamese tweeling verbonden aan het “saldo aan de Staat” (4de stap). Het is bij deze willekeurige vaststelling van deze derde stap (2de dividend) dat zich het probleem situeert. De tweede stap, met name de toevoeging van een deel van de winsten aan de reserves van de NBB, wordt wel gesubstantieerd.

M.b.t. de winstverdeling leest men in het begeleidend jaarverslag (pagina 58-59) wat volgt:

“2.1.1.3 Winstverdeling

Een raming van de becijferbare risico's is het uitgangspunt voor de bepaling van het minimumbedrag van de reserves van de Bank. Alle financiële risico's van de Bank worden berekend volgens de value at risk /expected shortfall-methodologie, waarvoor de Bank zeer voorzichtige parameters hanteert op het gebied van probabiliteit en tijdshorizon.

De raming van de benedengrens van de risico's per einde 2018 geeft een bedrag in de orde van grootte van € 5,4 miljard.

Dit bedrag omvat de financiële risico's op:

- *de eigen effectenportefeuilles van de Bank in euro en in deviezen;*

¹³ Het jaarverslag en de jaarrekening van de NBB worden gebundeld in een Ondernemingsverslag gepubliceerd op de website van verweerster (<https://www.nbb.be/nl/publicaties-en-onderzoek/jaarverslagen>). De Ondernemingsverslagen voor de boekjaren 2018, 2019, 2020 en 2021 werden respectievelijk gepubliceerd op 17 april 2019 (**stuk 3**), 15 april 2020 (**stuk 4**), 16 april 2021 (**stuk 5**) en 13 april 2022 (**stuk 6**).

- de voor doeleinden van monetair beleid aangehouden effectenportefeuilles op de balans van de Bank, waarvoor ze alleen de risico's draagt;
- de krediettransacties en voor doeleinden van monetair beleid aangehouden effectenportefeuilles op de balans van alle NCB's van het Eurosysteem, waarvan het risico over deze NCB's wordt verdeeld (zie toelichtingen 5 en 7 van de toelichting bij de jaarrekeningen).

Het risico bestaat dat de resultaten van de Bank onder druk zouden kunnen gezet worden omwille van het volume en de samenstelling van de balans, in het bijzonder door het Expanded Asset Purchase Programme. Bijgevolg houdt de Bank vast aan haar beleid om 50% van de winst van het boekjaar te reserveren zolang de periode van onconventionele monetaire maatregelen aanhoudt.

Zodoende wordt een bedrag van € 372,8 miljoen toegevoegd aan de beschikbare reserve. Ingevolge de winstverdeling bedragen de buffers van de Bank € 6,2 miljard. Overigens is het resultaat van het boekjaar de eerste buffer voor het opvangen van mogelijke verliezen”.

Tot zover geen probleem. De Regentenraad motiveert en substantieert de omvang van de reservering van een deel van de winst. Deze komt toe aan de vennootschap en dus aan de aandeelhouders.

Maar verder... wordt de derde stap (vaststelling van het tweede dividend) niet gesubstantieerd en gemotiveerd. Aldus luidt de beslissing van de Regentenaard als volgt:

“Het dividendbeleid blijft ongewijzigd. Dit resulteert in een brutodividend van € 138,47 per aandeel, hetzij een verhoging met 8,5% ten opzichte van het boekjaar 2017. Krachtens de organieke wet van de Bank wordt het saldo van de winst toegewezen aan de Staat. Voor 2018 bedraagt dat € 317,4 miljoen.”(eigen onderstreping).

Het zal de kritische lezer niet ontgaan dat er geen motivatie wordt gegeven m.b.t. de derde stap van dividendbeleid (2de dividend) en de onderscheidende toekenning in het bijzonder.

De volledige en gedetailleerde winstverdeling is terug te vinden op **p. 79 van het verslag**:

Eerste dividend (6 % kapitaal aan aandeelhouders)	€ 600.000,00
Toewijzing aan het reservefonds (NBB)	€ 372.781.000,00
Tweede dividend discretionair vastgesteld	€ 54.788.000,00
Saldo aan de Staat	<u>€ 317.393.000,00</u>
 Totaal gerealiseerde winst:	 € 745.562.000,00
 Verhouding privéaandeelhouders / Belgische Staat of 3,7% versus 46,29%	 €27.694.000,00 / € 345.087.000,00

12. Uit het Ondernemingsverslag voor het **boekjaar 2019 (stuk 4)** blijkt (pagina 173) dat de Regentenraad in zijn **vergadering van 25 maart 2020** de jaarrekening en het jaarverslag van dit boekjaar goedkeurde en de winst van dat boekjaar verdeelde, zodat 2,97% toegekend wordt aan de andere aandeelhouders en 47,03% aan de Belgische Staat:

“2.1.1.3 Winstverdeling

Een raming van de berekenbare risico's is het uitgangspunt voor de bepaling van het minimumbedrag van de reserves van de Bank. Alle financiële risico's van de Bank worden ofwel berekend volgens de value at risk /expected shortfall- methodologie, waarvoor de Bank zeer voorzichtige parameters op het gebied van probabiliteit en tijdshorizon hanteert, ofwel volgens scenario's op lange termijn.

De raming van de benedengrens van de risico's per einde 2019 geeft een bedrag in de orde van grootte van € 4,6 miljard, tegen 5,4 miljard per einde 2018.

Dit bedrag omvat de financiële risico's op:

- de eigen effectenportefeuilles van de Bank in euro en in deviezen ;*
- de voor doeleinden van monetair beleid aangehouden effectenportefeuilles op de balans van de Bank, waarvoor ze alleen de risico's draagt ;*
- de krediettransacties en voor doeleinden van monetair beleid aangehouden effectenportefeuilles op de balans van alle NCB's van het Eurosysteem, waarvan het risico over deze NCB's wordt verdeeld (zie toelichtingen 5 en 7 van de toelichting bij de jaarrekening).*

Door het volume en de samenstelling van de balans, met name het Expanded Asset Purchase Programme, bestaat het risico dat de resultaten van de Bank onder druk komen te staan. In die omstandigheden handhaaft de Bank haar beleid om 50 % van de winst van het boekjaar te reserveren zolang de periode van onconventionele monetaire maatregelen aanhoudt.

Zodoende wordt een bedrag van € 412,6 miljoen toegevoegd aan de beschikbare reserve. Ingevolge de winstverdeling bedragen de buffers van de Bank € 6,6 miljard. Het resultaat van het boekjaar is overigens de eerste buffer om mogelijke verliezen op te vangen”.

Tot hier voor verzoeker geen probleem. Het weze beklemtoond: voor zover dat er een deel van de winsten gereserveerd wordt ten behoeve van de vennootschap (en dus de aandeelhouders) (zie 2de stap), is dit correct en wordt de gelijkheid der aandeelhouders gerespecteerd.

Maar opnieuw dezelfde niet gemotiveerde beslissing van de Regentenraad bij de toekenning van het tweede dividend (derde stap) en de toekenning van het winstsaldo aan de Staat:

“Het dividendbeleid blijft ongewijzigd. Dit resulteert in een bruto dividend van € 122,57 per aandeel, dat is een vermindering met 11,5 % ten opzichte van het boekjaar 2018, hoofdzakelijk omdat er dit jaar geen verkoop van gebouwen heeft plaatsgevonden. Krachtens de organieke wet van de Bank wordt het saldo van de winst aan de Staat toegewezen. Voor 2019 bedraagt dat € 363,6 miljoen.” (eigen onderstreping)

Het zal de kritische lezer niet ontgaan dat er ook hier geen motivatie wordt gegeven m.b.t. de derde stap van het dividendbeleid dat op volledige willekeurige wijze wordt vastgesteld door de Regentenraad.

De volledige en gedetailleerde winstverdeling is terug te vinden op **p. 125 van het verslag**.

Eerste dividend (6 % kapitaal aan aandeelhouders)	€ 600.000,00
Toewijzing aan het reservefonds	€ 412.626.000,00
Tweede dividend discretionair vastgesteld	€ 48.428.000,00
Saldo aan de Staat	<u>€ 363.598.000,00</u>

Totaal gerealiseerde winst: € 825.252.000,00

Verhouding privéaandeelhouders / Belgische Staat €24.514.000,00 / € 388.112.000,00 of 2,97% versus 47,83% van de winst.

13. Uit het Ondernemingsverslag voor het **boekjaar 2020 (stuk 5)** blijkt (pagina 120) dat de Regentenraad in zijn **vergadering van 31 maart 2021** de jaarrekening en het jaarverslag van dit boekjaar goedkeurde en de winst van dat boekjaar verdeelde zodat 3,20 % toegekend wordt aan de andere aandeelhouders en 46,80 % aan de Belgische Staat:

“Een raming van de becijferbare risico's is het uitgangspunt voor de bepaling van het minimumbedrag van de reserves van de Bank. De financiële risico's van de Bank worden berekend volgens de value at risk/ expected shortfall-methodologie, waarvoor de Bank zeer voorzichtige parameters op het gebied van probabiliteit en tijdshorizon hanteert, ofwel volgens scenario's op lange termijn. De raming van de benedengrens van de risico's eind 2020 geeft een bedrag in de orde van grootte van € 6,5 miljard, tegen € 4,6 miljard eind 2019.

Dit bedrag omvat de financiële risico's op:

- *de eigen effectenportefeuilles van de Bank in euro en in deviezen;*
- *de voor doeleinden van monetair beleid aangehouden effectenportefeuilles op de balans van de Bank, waarvoor ze alleen de risico's draagt;*
- *de krediettransacties en voor doeleinden van monetair beleid aangehouden effectenportefeuilles op de balans van alle NCB's van het Eurosysteem, waarvan het risico over deze NCB's wordt verdeeld (zie toelichtingen 5 en 7 van de toelichting bij de jaarrekeningen).*

Door het toenemende volume en de samenstelling van de balans, in het bijzonder het APP en het PEPP, bestaat het risico dat de resultaten van de Bank onder druk komen te staan, in het bijzonder in geval van een rentestijging. In die omstandigheden handhaaft de Bank haar beleid om 50% van de winst van het boekjaar te reserveren zolang de periode van onconventionele monetaire maatregelen aanhoudt. Zo wordt een bedrag van € 330,5 miljoen toegevoegd aan de beschikbare reserve. Als gevolg van de winst- verdeling bedragen de buffers van de Bank € 6,9 miljard. Overigens is het resultaat van het boekjaar de eerste buffer om mogelijke verliezen op te vangen”.

En tot zover geen probleem. De aandeelhouders juichen reservering van winsten voor de NBB toe. Zij fronsen hier echter reeds de wenkbrauwen bij de vaststelling dat de reservering beperkt wordt, ondanks de vaststelling enerzijds dat de resultaten van de bank verder onder druk zijn komen te staan door de rentedalingen, en anderzijds de verwachte rentestijgingen en de waarschijnlijke risico's van de covid-crisis (waarvoor verweerster de Belgische banken en verzekeraars zelf vraagt geen dividenden uit te keren doch deze toe te voegen aan hun eigen reserves), de financiële risico's voor de NBB sterk doen toenemen¹⁴ (zie de bijdrage van de NBB “Macroprudentiële mededeling van de NBB inzake dividenduitkeringen” d.d. 30 juli 2020, webpagina van de NBB, <https://www.nbb.be/nl/artikels/macroprudentiele-mededeling-van-de-nbb-inzake-dividenduitkeringen>, **stuk 7**).

Maar opnieuw geen motivering bij de uitwerking van de derde stap (2de dividend) in de cascade: [[

“Het dividendbeleid blijft ongewijzigd. Dit resulteert in een brutodividend van 105,77 euro per aandeel, dit is een daling met 13,7% ten opzichte van het boekjaar 2019. Dit is voornamelijk te wijten aan het feit dat de BIB dit jaar geen dividend heeft uitgekeerd. Op grond van de organieke wet van de Bank wordt het saldo van de winst van het boekjaar toegewezen aan de Staat. Voor 2020 bedraagt dat € 288,2 miljoen”. (eigen onderstreping)

Ook hier wordt geen enkele motivering gegeven over het ‘ongewijzigd dividendbeleid’, te vertalen als de derde stap die de omvang van de vierde impliceert.

De volledige en gedetailleerde winstverdeling is terug te vinden op **p. 141 van het verslag**.

Eerste dividend (6 % kapitaal aan aandeelhouders)	€ 600.000,00
Toewijzing aan het reservefonds (NBB)	€ 330.472.000,00
Tweede dividend discretionair vastgesteld	€ 41.708.000,00

¹⁴ De NBB stelt in deze Mededeling zelf: “De NBB, in haar hoedanigheid van macroprudentiële autoriteit, acht de verlenging van de bestaande beperkingen op dividenduitkeringen en variabele beloning gerechtvaardigd. Door af te zien van kapitaal- en winstuitkeringen (of soortgelijke verrichtingen) wordt de veerkracht van de financiële sector behouden en zelfs versterkt [...] Tegen de achtergrond van aanzienlijke onzekerheden (waaronder de ontwikkelingen met betrekking tot verliezen in de financiële sector) en resterende neerwaartse risico's in verband met de COVID-19-crisis is de continuïteit van de financiële intermediaat en de kredietverlening aan de reële economie in beslissende mate afhankelijk van het vermogen van de financiële sector om krediet- en waarderingsverliezen op te vangen. Op dit moment moet de bestaande kapitaalvoorraad worden gehandhaafd en – indien mogelijk – versterkt teneinde het absorptievermogen van de financiële sector te vrijwaren [...]”.

Saldo aan de Staat	<u>€ 288.164.000,00</u>
Totaal gerealiseerde winst:	€ 660.944.000,00
Verhouding privéaandeelhouders/ Belgische Staat	€21.154.000,00 / €309.318.000,00
of 3, 20% tegenover 46,80%.	

14. Uit het Ondernemingsverslag voor het **boekjaar 2021 (stuk 6)** blijkt (pagina 183) dat de Regentenraad in zijn **vergadering van 30 maart 2022** de jaarrekening en het jaarverslag van dit boekjaar goedkeurde en de winst van dat boekjaar verdeelde zodat 7,77 % toegekend wordt aan de andere aandeelhouders en 42,23 % aan de Belgische Staat:

“Een raming van de becijferbare risico’s is het uitgangspunt voor de bepaling van het minimumbedrag van de reserves van de Bank. Alle financiële risico’s van de Bank worden ofwel berekend volgens de value at risk / expected shortfall-methodologie, waarvoor de Bank zeer voorzichtige parameters op het gebied van probabiliteit en tijdshorizon hanteert, ofwel volgens scenario’s op lange termijn. De raming van de benedengrens van de risico’s geeft voor eind 2021 een bedrag in de orde van grootte van € 5,8 miljard, tegen € 6,5 miljard eind 2020.

Die daling is hoofdzakelijk toe te schrijven aan het besluit van de Raad van Bestuur om de aankopen van activa geleidelijk te verminderen, zodat de monetairbeleidskoers blijft toewerken naar een stabilisering van de inflatie op het peil van de doelstelling op middellange termijn. De huidige context met een toenemende onzekerheid over de bronnen en het verloop van de inflatie alsook over de impact van de geopolitieke problemen kan echter een aanzienlijke invloed hebben op het toekomstige beleid en op de risico-ontwikkelingen, waardoor een voorzichtige aanpak op dat gebied nog nodig is.

Dit bedrag omvat de financiële risico’s op:

- *de eigen effectenportefeuilles van de Bank in euro en in deviezen ;*
- *de voor doeleinden van monetair beleid aangehouden effectenportefeuilles op de balans van de Bank, waarvoor ze alleen de risico’s draagt ;*
- *de krediettransacties en voor doeleinden van monetair beleid aangehouden effectenportefeuilles op de balans van alle NCB’s van het Eurosysteem, waarvan het risico over deze NCB’s wordt verdeeld (zie toelichtingen 5 en 7 van de toelichting bij de jaarrekening).*

Door het toenemende volume en de samenstelling van de balans, in het bijzonder het APP en het PEPP, bestaat het risico dat de resultaten van de Bank onder druk komen te staan, in het bijzonder in geval van een rentestijging. In die omstandigheden

handhaaft de Bank haar beleid om 50 % van de winst van het boekjaar te reserveren zolang de periode van onconventionele monetaire maatregelen aanhoudt.

Zo wordt een bedrag van € 177,7 miljoen toegevoegd aan de beschikbare reserve. Als gevolg van de winstverdeling bedragen de buffers van de Bank € 7,1 miljard.

Overigens is het resultaat van het boekjaar de eerste buffer om mogelijke verliezen op te vangen". (eigen onderlijning).

Het Verslag wees toen reeds naar stijgende risico's door komende inflatie en geopolitieke problemen, maar de reserve is niet verhoogd boven 50% van de winst.... Het bedrag werd nagenoeg gehalveerd, nl. van 330.472 miljoen euro naar 177,7 miljoen euro.

"Het dividendbeleid blijft ongewijzigd. Dit resulteert in een brutodividend van € 138,04 per aandeel, dat is een stijging met 30,5 % ten opzichte van het boekjaar 2020. Deze stijging is vooral toe te schrijven aan de storting van een dividend van € 31,3 miljoen door de BIB en aan de netto meerwaarde die de verkoop van het gebouw van de Drukkerij oplevert (€ 18,1 miljoen).

Op grond van de organieke wet van de Bank wordt het saldo van de winst van het boekjaar toegewezen aan de Staat. Voor 2021 bedraagt dat € 122,5 miljoen".

(eigen onderlijning).

Hier evenmin enige motivering over het 'ongewijzigd dividendbeleid'.

De volledige en gedetailleerde winstverdeling is terug te vinden op **p. 133 van het verslag**.

Eerste dividend (6 % kapitaal aan aandeelhouders)	€ 600.000,00
Toewijzing aan het reservefonds	€ 177.695.000,00
Tweede dividend discretionair vastgesteld	€ 54.616.000,00
Saldo aan de Staat	<u>€ 122.480.000,00</u>
 Totaal gerealiseerde winst:	 € 355.391.000,00
 Verhouding privéaandeelhouders / Belgische Staat	 €27.608.000,00/€ 150.088.000,00
of 3,20 ten opzichte van 46,80%.	

15. Bovenstaande cijfers illustreren dat de risico's verhogen, zoals niet enkel de actualiteit bevestigt (zie eveneens *infra*), maar ook blijkt dit reeds uit de jaarverslagen van de NBB voor 2019, 2020, 2021. Toch behoudt de Regentenraad de reservering op 50% van de winst en keert ze de bank steeds minder reserves toe, dalend van 412,6 miljoen euro (2019) tot 330,5 miljoen euro (2020) tot zelfs 177,7 miljoen euro (2021), terwijl ze nochtans voor 2021 uitdrukkelijk verwijst naar resultaten "onder druk" door rentestijgingen.

16. Uit voormelde beslissingen van de Regentenraad blijkt dat de winst voor het boekjaar 2018 zo verdeeld werd dat er van de gerealiseerde winst **3,71%** of 27.649.000,00 euro als dividend toekomt aan de gezamenlijke andere aandeelhouders en 46,29% of 345.087.000,00 euro aan de Belgische Staat.

Een analoge wanverhouding in de winstverdeling doet zich voor in de boekjaren 2019, 2020 en 2021: voor boekjaar 2019 krijgen de 200.000 andere aandelen $€122,57 \times 200.000 = € 24.514.000,00$ van de winst uitgekeerd als dividend. Van de totaal gerealiseerde winst van € 825.252.000,00 is dit **2,97 %**. Voor boekjaar 2020 is dit **3,20 %** en voor het boekjaar 2021 is dit **7,77%**.

Samengevat betekent dit een verhouding van de verdeling van de totaal uitgekeerde winst van de NBB in relatie tot haar aandeelhouders (andere aandeelhouders/ Belgische Staat)

- voor het boekjaar 2018: **3,71% / 46,29 %**
- voor het boekjaar 2019: **2,97% / 47,03%**
- voor het boekjaar 2020: **3,20% / 46,80%**
- voor het boekjaar 2021: **7,77% / 42,23 %**

17. Concluant heeft deze situatie, waarbij de wetgever vertrouwen geeft aan de Regentenraad (Belgische Staat) bij de winstverdeling een preferente behandeling te voorzien voor zichzelf ten nadele van de andere aandeelhouders, reeds in vraag gesteld. In een procedure voor het Grondwettelijk Hof voerde verzoeker, samen met een aantal andere aandeelhouders van de NBB, aan dat het verschil in behandeling in de zin van de wet van 3 april 2009 tussen de Belgische Staat als publieke aandeelhouder en de andere aandeelhouders van de NBB strijdig zou zijn met het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel en het doorgevoerde onderscheid niet berust op een objectief, pertinent en evenredig criterium.

In een arrest van 23 juni 2010 (GwH 23 juni 2010, nr. 74/2010, **stuk 8**) oordeelt het Grondwettelijk Hof dat het wettelijk stelsel *an sich* geen onevenredig onderscheid tussen de Belgische Staat en de andere aandeelhouders veroorzaakt.

Inderdaad, de wet op zichzelf beslist niet over de verdeling. Ze laat ruimte voor invulling en geeft welbepaalde criteria weer, die minimaal moeten gerespecteerd worden. Hetgeen geenszins kan gelijkgesteld worden met de concrete invulling, die door de Regentenraad gebeurt op willekeurige wijze en zonder enige minimale transparantie. De wetgever bepaalt het kader, de concrete invulling wordt gedaan door de Regentenraad. Met andere woorden werd aan het Grondwettelijk Hof enkel de grondwettelijkheid van de nieuwe wet ter beoordeling voorgelegd, maar niet de concrete toepassing ervan, zodat uit dit arrest geen verdere conclusies kunnen worden getrokken ter beoordeling van de voorliggende rechtsvraag, met name de concrete toepassing van artikel 32 Organieke wet door de Regentenraad.

Over dit laatste kan het Grondwettelijk Hof zich immers niet uitspreken. Het Hof heeft de bedoelde wet enkel getoetst aan de Grondwet en daarover uitspraak gedaan, maar niet over de toepassing ervan door de Regentenraad. Uit dit arrest blijkt dan ook geenszins – en kan, gezien de bevoegdheid van het Hof, geenszins blijken – dat de Regentenraad van de NBB een vrijgeleide heeft om de winst op ongelijke wijze te verdelen en dit op manifeste wijze, zoals hierboven aangetoond.

18 De *concrete beslissing tot winstverdeling*, werd door verzoeker wèl aangevochten in een procedure voor de Raad van State waarbij werd aangevoerd dat de voormelde beslissingen van de Regentenraad (voor de boekjaren 2018 en 2019) nietig dienen te worden verklaard wegens schending van de artikelen 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van bestuurshandelingen (Formele Motiveringswet), het redelijkheidsbeginsel, het zorgvuldigheidsbeginsel en het materieel motiveringsbeginsel als beginselen van behoorlijk bestuur.

19. Bij arresten van 20 en 21 december 2021 (respectievelijk nrs. 252.483 en 252.492) (**stukken 9 en 10**) verklaarde de Raad van State zich *zonder rechtsmacht* om van de voormelde vordering van concluant kennis te nemen en overweegt wat volgt:

“(...) 10. Uit wat voorafgaat, volgt dat het standpunt van verzoeker als zou de verwerende partij geen vennootschap zijn, niet kan worden bijgevalen. Zij is dat wel degelijk ondanks haar bijzondere statuut dat zij ontleent inzonderheid aan de wet van 22 februari 198 en ondanks het “slechts” aanvullend karakter van het wetboek van vennootschappen in zoverre dat niet strijdt met haar bijzonder statuut zoals dat voortvloeit uit de lex specialis”.

Dit bijzondere sui generis-statuut weerlegt evenmin dat met het ingediende beroep een (intern) vennootschapsrechtelijk geschil voorligt, met name een aandeelhouder (van een vennootschap) zoals verzoeker er een is, die het niet eens is met de winstverdeling opgenomen in een goedgekeurd jaarverslag van de verwerende partij als vennootschap (...). Een dergelijk geschil is, (...) een vennootschapsrechtelijk geschil waarvan de kennisname aan de hoven en rechtbanken en inzonderheid aan de ondernemingsrechtbank is toegewezen.

(...)

1. (...) dat niettemin moet worden aangenomen dat de ondernemingsrechtbank, overeenkomstig artikel 574, 1°, van het Ger.W. iuncto artikel 178, eerste lid, van het wetboek van vennootschappen, evenzo bevoegd is om de bestreden beslissing van de Regentenraad (...) op verzoek van een (belanghebbende) aandeelhouder (...).
(eigen onderlijning).

(RvS 20 december 2021, nr. 252.483, Van der Gucht, **stuk 9**)¹⁵ (eigen onderlijning).

De Raad van State oordeelt bijgevolg dat zij *zonder rechtsmacht* is om van het vernietigingsberoep van verzoeker kennis te nemen vermits het volgens haar gaat om een vennootschapsrechtelijk geschil tussen de vennootschap en haar aandeelhouders, waarvoor de ondernemingsrechtbank – en dit krachtens de artikelen 574, 1°, van het Ger.W. *juncto* artikel 178, eerste lid, van het wetboek van vennootschappen, - bevoegd is.

20. Gelet op deze beslissing, richt verzoeker zich tot Uw Zetel ter bescherming van zijn rechten als particuliere aandeelhouder van de NBB wegens de voormelde onregelmatigheden en verzoekt hij om de nietigverklaring van de voormelde beslissingen van de Regentenraad m.b.t. de winstverdeling voor de boekjaren 2018, 2019, 2020 en 2021. Concluante zal verder vorderen dat bevel wordt opgelegd aan verweerster om tot terugvordering over te gaan lastens de Belgische Staat van **1.091.635.000,00 euro** voor uitgekeerde winsten in toepassing van artikel 32, 4° Organieke wet.

21. Concluant verwijst de Rechtbank naar stuk 11, een nota van zijn eigen hand, waarbij op geïllustreerde en bloemrijke wijze, de historiek van de financiële geschiedenis wordt uiteengezet (**stuk 11**). Een advies met duiding en randbeschouwingen, die verhelderend zijn.

II. DE AANSPRAKEN VAN PARTIJEN

1. Voor de beschrijving van zijn vordering verwijst concluant naar hetgeen gesteld wordt onder titel IV “Beschikkend gedeelte” waarvan de inhoud hier als integraal hernomen moet worden beschouwd. Hij doet uitbreiding van eis voor zoveel als nodig, wat betreft de tekst, die het beschikkend gedeelte van de dagvaarding aanvult.

2. Bij “conclusie” van 16 september 2022 vordert de NBB wat volgt:

“De vordering van eiser af te wijzen als onontvankelijk, minstens als ongegrond;

Eiser te veroordelen tot de gerechtskosten, met inbegrip van de rechtsplegingsvergoeding, aan de zijde van de (NBB) begroot op 1.680,00 euro”.

(cf. “Conclusie” van verweerster d.d. 16 september 2022, p. 24).

¹⁵ Zie in dezelfde zin: RvS 21 december 2021, nr. 252.492, Van Der Gucht: “(...) 14. Hoewel de wet van 22 februari 1998 van het vennootschapsrecht afwijkende bepalingen omvat om het dividend te bepalen, doet dit geen afbreuk aan de bevoegdheid van de ondernemingsrechtbank om kennis te nemen van het voorliggend vennootschapsgeheel (...). (**stuk 10**).”

III. IN RECHTE

III.I. EERSTE MIDDEL – DE VORDERING VAN CONCLUANT IS ONTVANKELIJK

1. Verweerster poneert dat de vordering van concluant niet ontvankelijk is omwille van twee redenen:

- Laattijdigheid in zoverre zij de nietigverklaring beoogt van de besluiten van de Regentenraad van 27 maart 2019, 31 maart 2020 en 30 maart 2021 (cf. “eerste middel” van verweerster – “conclusie” van verweerster, p. 6-7).
- Laattijdigheid van de vordering in “haar totaliteit”: verzoeker zou in 2022 niet meer op ontvankelijke wijze kunnen opkomen tegen beslissingen die de loutere uitvoering zijn van een in 2009 en 2016 vastgesteld en gepubliceerd dividendbeleid van de Regentenraad (cf. “tweede middel” van verweerster – “conclusie” van verweerster, p. 7-9).

Deze argumentatie van verweerster is manifest onjuist, zoals hierna uiteengezet.

III.I.A. Het eerste middel van verweerster is niet gegrond.

2. Verweerster stelt dat de vordering van concluant onontvankelijk is in zoverre hij de nietigverklaring vordert van de besluiten van de Regentenraad van de NBB van 27 maart 2019, 31 maart 2020 en 30 maart 2021. Deze redengeving geldt niet in verband met het besluit van de Regentenraad van 30 maart 2022.

Zij beroept zich daarbij op artikel 2:143, § 4, tweede lid WVV dat bepaalt dat “*de vorderingen tot nietigverklaring van een besluit van een orgaan van een rechtspersoon bedoeld in artikel 2:44 niet meer kunnen worden ingesteld na het verstrijken van een termijn van zes maanden te rekenen van de dag waarop de besluiten kunnen worden tegengeworpen aan degene die de nietigheid inroept of van de dag waarop hij er kennis van heeft gekregen*”.

3. Dit middel van verweerster kan niet worden aangenomen.

De kritiek van verweerster berust op een verkeerd uitgangspunt.

De vordering van concluant is in hoofddeorde gebaseerd op de schending van artikel 14 EVRM en 1 van het Eerste Protocol bij het EVRM, artikel 4 van Richtlijn 2007/36/EG van 11 juli 2007¹⁶, internationale algemene rechtsbeginselen, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, de artikelen 1134, derde lid, 1382-1383 van het oud Burgerlijk Wetboek (BW) en artikel 7:123 WVV. In ondergeschikte orde wordt verwezen naar de artikelen 2:42, 2° en 2:44 van het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV).

¹⁶ Richtl. EP en Raad nr. 2007/36/EG, 11 juli 2007 betreffende de uitoefening van bepaalde rechten van aandeelhouders in beursgenoteerde vennootschappen, *Pb.L.* 14 juli 2007, afl. 184, 17.

4. De vordering van conculant kan niet verjaard zijn binnen de korte termijn omdat deze betrekking heeft op een materie die van *openbare orde, minstens van dwingend recht* is.

Er is sprake van een regel van openbare orde wanneer zij *de wezenlijke belangen van de Staat of de gemeenschap betreft of die, in het privaatrecht, de juridische grondslagen vastlegt waarop de economische of morele orde van samenleving, berust*.¹⁷

Regels van *dwingend recht* zijn regels waarvan partijen niet bij overeenkomst mogen afwijken en die strekken tot bescherming van welbepaalde zwakkere partijen.

Het is duidelijk dat de regels inzake gelijkheid tussen aandeelhouders en winstverdeling in deze een openbare orde karakter hebben, minstens van dwingend recht zijn. Zij dienen tot bescherming van de gelijkheid der aandeelhouders welk een grondwettelijk erkend principe is. Concreet betekent dit dat het de evidente plicht van de NBB is haar aandeelhouders in alle opzichten gelijk en eerlijk te behandelen en erover te waken dat hun rechten en belangen niet worden geschaad.

Het principe van de gelijkheid der aandeelhouders wordt verder geponeerd in artikel 4 van de Richtlijn 2007/36/EG van 11 juli 2017 als in artikel 7:123 WvV.

De NBB drukte dit grondwettelijk principe zelf uit in haar statuten onder artikel 4:

“Elk aandeel geeft recht op een evenredig en gelijk deel in de eigendom van het maatschappelijk vermogen en in de verdeling van de winsten.”

Deze bepalingen zijn een afgeleide van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet (en artikel 14 EVRM) welk het gelijkheids- en non-discriminatiebeginsel poneert als fundamenteel grondwettelijk beginselen en van toepassing zijn op alle rechtsverhoudingen. Zij raken evident de openbare orde.

5. In zoverre het basisprincipe van de gelijkheid van de aandeelhouders door de toepassing van artikel 32 van de Organieke wet niet wordt gerespecteerd, miskent de Regentenraad duidelijk een regel van openbare orde, minstens van dwingend recht. Vermits deze onregelmatigheid *een voortdurend karakter* heeft en op heden niet is afgelopen¹⁸, heeft de loop van de verjaringstermijn nog geen aanvang genomen, zodat omwille van deze reden alleen al, de vordering van conculant ontvankelijk is.

Minstens bedraagt de verjaring voor de toepassing van voormelde bepalingen minstens 5 jaar¹⁹, zodat de vordering van conculant (ingesteld bij dagvaarding op 27 mei 2022) met betrekking tot bestreden beslissingen van de Regentenraad in geen geval verjaard is en ontvankelijk is.

¹⁷ Cass. 10 maart 1994, Arr.Cass 1994, 236.

¹⁸ Zij concretiseert in alle beslissingen van de Regentenraad inzake winstverdeling sinds de wetwijziging van 2009 en wordt uitgekristalliseerd in haar dividendbeleid dat zij nog steeds verdedigt.

¹⁹ Zie bijvoorbeeld de bijzondere verjaringstermijn in artikel 2262bis, § 1, tweede lid oud BW voor vorderingen gebaseerd op de artikelen 1382-1383 oud BW: *“In afwijking van het eerste lid verjaren alle rechtsovereenkomsten tot vergoeding van schade op grond van buitencontractuele aansprakelijkheid door verloop van vijf jaar vanaf de dag volgend op die waarop de benadeelde kennis heeft gekregen van de schade of van de verzwaren ervan en van de identiteit van de daarvoor aansprakelijke persoon”*.

6. In zover de vordering van concluant enkel zou gebaseerd zijn op de artikelen 2:42, 2° en 2:44 WVV – *quod certe non* – is zij evenmin verjaard.

Vooreerst is de Regentenraad niet één van de “organen” bedoeld in artikel 2:44 WVV.

Vervolgens bepaalt artikel 2244 oud Burgerlijk Wetboek (hierna: oud BW) dat een dagvaarding voor het gerecht een burgerlijke stuiting vormt.

Overeenkomstig artikel 2246 van het oud Burgerlijk Wetboek (hierna: oud BW) geldt dit ook voor een dagvaarding voor een *onbevoegde rechter*.

Deze bepaling krijgt een ruime interpretatie. In de rechtspraak en rechtsleer wordt duidelijk gesteld dat zowel een dagvaarding voor een rechter die niet bevoegd is *ratione materiae* als een vordering die wordt ingeleid door een rechter *die geen rechtsmacht heeft*, op grond van artikel 2246 oud BW de verjaring stuiten.²⁰

Stuiting van de verjaring heeft tot gevolg dat bij het einde van de stuiting een nieuwe termijn begint te lopen, waarvan de duur gelijk is aan die van de oorspronkelijke termijn. De dagvaarding voor een onbevoegde rechter of een rechter die geen rechtsmacht heeft, stuit de verjaring tot op het tijdstip waarop een rechterlijke beslissing tussenkomt waartegen geen rechtsmiddelen meer kunnen worden aangewend en er dus een definitief einde wordt gemaakt aan een geding.²¹

7. De dagvaarding van concluant werd aan verweerster betekend op 27 mei 2022.

Concluant heeft twee verzoekschriften ingediend voor de Raad van State betreffende de nietigverklaring van de beslissingen van de Regentenraad tot goedkeuring van de jaarrekening, met name:

- Een verzoekschrift d.d. 19 mei 2019 nietigverklaring van de beslissing van de Regentenraad van de verwerende partij van 27 maart 2019 tot goedkeuring van de jaarrekening en het jaarverslag van het boekjaar 2018 en de regeling van de winstverdeling voor dat boekjaar.²²
- Een verzoekschrift d.d. 22 mei 2020 tot nietigverklaring van de beslissing van de Regentenraad van de verwerende partij van 25 maart 2020 tot goedkeuring van de jaarrekening en het jaarverslag van het boekjaar 2019 en de regeling van de winstverdeling voor dat boekjaar.²³

Beide vernietigingsberoepen werd bij arresten van de Raad van State van 20 en 21 december 2021, verworpen aangezien de Raad van State oordeelde *geen rechtsmacht* te hebben om over deze beroepen uitspraak te doen (**stukken 9 en 10**).

²⁰ RvS 2 oktober 1990, nr. 35.619; Cass. 13 oktober 2011, AR C.10.0579.N; Antwerpen 29 maart 2010, *P&B* 2012, 26; Arbh. Luik 26 maart 2010, *JTT* 2010, 269; M. SOMERS, “De stuiting van de verjaring door dagvaarding (voor een onbevoegde rechter: een stand van zaken (noot onder Cass. 13 oktober 2011 en Antwerpen 29 maart 2010), *RABG* 2012/15, (1039) 1042, nr. 6.

²¹ Cass. 30 juni 1997, *Pas.* 1997, I, 309.

²² Zie vermelding op pagina 1 in het arrest van de Raad van State van 20 december 2021 (**stuk 9**).

²³ Zie vermelding op pagina 1 in het arrest van de Raad van State van 21 december 2021 (**stuk 10**).

Dit betekent dat de stuiting van de verjaring een einde heeft genomen op 20, resp. 21 december 2021. Dit betekent dat een nieuwe verjaringstermijn van 6 maanden is beginnen te lopen vanaf voormelde data, zodat de vordering tot nietigverklaring van de besluiten van de Regentenraad van 17 maart 2019, 31 maart 2020 en 30 maart 2021 geenszins is verjaard.

De vordering van concluant is dan ook sowieso ontvankelijk.

III.I.B. Het tweede middel omtrent de ontvankelijkheid van verweerster is niet gegrond.

8. In een tweede middel roept verweerster een tweede grond in van niet ontvankelijkheid van de vordering van concluant.

Zij voert dat de vordering van concluant in zijn 'geheel' onontvankelijk zou zijn, aangezien zij het dividendbeleid aanvecht van de Regentenraad, zoals vastgesteld op 22 juli 2009 en nadien aangepast in 2016, waartegen concluant nooit zou zijn opgekomen (cf. "conclusie" van verweerster d.d. 16 september 2022, p. 8-9).

9. Deze stelling is evident onjuist, zoals hierna uiteengezet.

Verweerster steunt haar middel op een verkeerde lezing van de vordering van concluant.

Zoals verweerster zelf aangeeft, vormt het voorwerp van de vordering van concluant de nietigverklaring van de beslissingen van de Regentenraad van 27 maart 2019, 25 maart 2020, 31 maart 2021 en 30 maart 2022 tot goedkeuring van de jaarrekening en de regeling van de winstverdeling voor de boekjaren 2018, 2019, 2020 en 2021.

De beslissing tot winstverdeling is een beslissing die jaarlijks door de Regentenraad dient te worden genomen, rekening houdend met de actuele cijfers en gegevens van dat boekjaar. Een beslissing tot verdeling van de jaarlijkse winst kan inherent geen betrekking hebben op verschillende boekjaren. De basis voor deze beslissing tot winstverdeling is gelegen in de resultaten van het boekjaar, die telkens wijzigen en tevens in relatie staan tot externe omstandigheden, zoals de geopolitieke toestand of de inflatie.

10. In 2009 heeft de Regentenraad inderdaad haar "nieuw reserverings- en dividendbeleid" voorgesteld, rekening houdend met het "nieuwe wettelijke kader inzake winstverdeling van de NBB".

Deze beleidsvisie is niet meer dan een veruitwendiging van een interpretatie/ visie die de Regentenraad wil volgen bij de uitwerking van het beleid inzake winstbestemming, zonder dat dit vertaald wordt in concrete beslissingen tot winstverdeling. Deze beleidsbeslissing kan geenszins gelijkgesteld worden met de beslissing van een zogenaamd vennootschapsorgaan tot verdeling van de winst. Enkel de concrete beslissing van het vennootschapsorgaan tot winstverdeling, rekening houdend met de actuele cijfers en gegevens van dat bepaalde boekjaar, zijn relevant bij de beoordeling naar de vraag van de rechtmatigheid van deze beslissing en maken het voorwerp uit van voorliggende nietigheidsvordering.

11. Verder stelt verweerster ten onrechte dat concluant nooit zou zijn opgekomen tegen het door de Regentenraad vastgestelde dividendbeleid om hier vervolgens uit af te leiden dat zij als het ware een blanco cheque heeft voor de toekomst.

Concluant wenst hierbij vooreerst te benadrukken dat de wet de aandeelhouders geen enkele inspraak geeft bij deze beslissing tot vaststelling van het Dividendbeleid: het is de Regentenraad die dit beleid voorstelt en tegelijkertijd goedkeurt zonder enige inspraak vanwege de aandeelhouders, die hun grieven niet kunnen laten gelden of *pro forma* op een algemene vergadering die geen beslissingsbevoegdheid heeft en waarvan de lidmaatschapsrechten ter zake niet kunnen worden uitgeoefend.

Anders dan wat verweerster insinueert, heeft concluant het door de Regentenraad vastgestelde dividendbeleid reeds tot in de treure in vraag gesteld/ aangeklaagd en dit via verschillende kanalen.

Zelfs bij de invoering van het artikel 32 bij de wet van 3 april 2009 heeft concluant zich, samen met een aantal andere aandeelhouders van de NBB, aangesloten bij een procedure voor het Grondwettelijk Hof zoals deze werd ingesteld door Deminor International

Er werd daarbij aangevoerd dat de nieuwe wettelijke regels een buitenmatig voordeel zouden toekennen aan de Belgische Staat en dit ten nadele van de privéaandeelhouders van de Nationale Bank van België, minstens dat het risico hiertoe werd gecreëerd (zie **stuk 8**).

Verder werden door verzoeker over de verschillende boekjaren op de algemene vergaderingen vragen gesteld over dit beleid en werd er protest geuit over de beslissingen inzake winstbestemming en winstverdeling (**stukken 12a, 12b, 12c, 12d en 12e**)

Daarnaast werden er brieven verstuurd naar de Regentenraad en de Gouverneur om de beslissingen inzake de winstverdeling te hekelen (**stukken 13a en 13b**).

De kritiek van de particuliere aandeelhouders op het beleid inzake winstverdeling kreeg ook gehoor binnen het Parlement. In de Commissie Financiën werden vragen gesteld aan de NBB en aan de Minister van Financiën over het gevoerde beleid (voor een meer uitgebreide uiteenzetting wordt verwezen naar de persoonlijke nota van verzoeker, p. 56 e.v – **stuk 11**).

12. Concluant heeft zijn grieven tegen dit beleid dus reeds van bij de totstandkoming van artikel 32 van de wet aangevoerd en is dit structureel blijven aanvoeren via de voornoemde kanalen, rekening houdend met de voorgedane ontwikkelingen, Verweerster is hiervan perfect op de hoogte zodat haar argumentatie in dit verband om “opportuniteitsredenen” wordt aangevoerd en geen steekhoudt.

De vordering van concluant is ontvankelijk.

III.2. TWEEDE MIDDEL – DE VORDERING VAN CONCLUANT IS GEGROND.

A. Vooraf – DUIDING

1. Ter illustratie van de omvang van de zelfbediening door de Belgische Staat binnen de NBB, kan verwezen worden naar bijgaande tabellen waaruit de buitenmatige toekenning van winsten van de NBB ten nadele van de andere aandeelhouders duidelijk blijkt:

	<u>Reservering (ten behoefte van de NBB)</u>	<u>50% andere aandeelhouders</u>	<u>Belgische Staat</u>
Boekjaar 2018	372.781.000 €	27.694.000 €	345.087.000 €
Boekjaar 2019	412.626.000 €	24.514.000 €	388.112.000 €
Boekjaar 2020	330.472.000 €	21.154.000 €	309.318.000 €
Boekjaar 2021	177.695.000 €	27.608.000 €	150.088.000 €

Uit de bestreden beslissingen van de Regentenraad blijkt concreet dat er sprake is van een buitenmatig voordeel in de winstverdeling ten voordele van de Belgische Staat in vergelijking met de andere aandeelhouders. Dit betekent dat de Regentenraad bij de winstverdeling geen rekening houdt met het redelijkheids- en evenredigheidsbeginsel en met miskennis van de gelijkheid der aandeelhouders en zonder enige verantwoording, overgaat tot toekenning van een bovenmatige winst aan de Belgische soevereine Staat, hoewel deze laatste geen recht heeft op enig saldo, rekening houdend met de wil van de wetgever (vooralnog onduidelijk, “seigneurie” volgt later – zie *infra*).

Concrete illustratie:

- Voor het **boekjaar 2018** betekenen deze cijfers dat elk beursgenoteerd aandeel een bruto-dividend ontvangt van € 138,47. De 200.000 aandelen krijgen derhalve € 138,47 x 200.000 = € 27.694.000,00 van de winst uitgekeerd als dividend.

Van de totaal gerealiseerde winst van € 745.562.000,00 is dit 3,71 %. De Belgische Staat krijgt voor elk van haar 200.000 aandelen evenzeer een bruto-dividend van € 138,47, zodat zij evenzeer een bedrag van € 27.694.000,00 aan bruto-dividend ontvangt. Maar daar bovenop ontvangt zij ook nog eens 317.393.000,00 als vergoeding. De Belgische Staat ontvangt derhalve een bedrag van € 345.087.000,00 van de winst. Dit is **46,29 % van de gerealiseerde winst.**

- Een analoge wanverhouding in de winstverdeling doet zich voor het **boekjaar 2019:** voor dit boekjaar krijgen de 200.000 particuliere aandelen € 122,57 x 200.000 = € 24.514.000,00 van de winst uitgekeerd als dividend. Van de totaal gerealiseerde winst van €

825.252.000,00 is dit **2,97 %** (in 2018 nog 3,71 %). De Belgische Staat ontvangt een bedrag van € 388.112.000,00 van de winst. Dit is **47,03% van de gerealiseerde winst**.

- Voor het **boekjaar 2020** betekent dit concreet: de 200.000 particuliere aandelen krijgen € 105,77 X 200.000 = € 21.154.000,00 van de winst uitgekeerd als dividend. Van de totaal gerealiseerde winst van € 660.944.000,00 is dit **3,20 %**. De Belgische Staat ontvangt een bedrag van 309.318.000,00 van de winst. Dit is **46,80 % van de gerealiseerde winst**.

- En voor **het boekjaar 2021**: de 200.000 particuliere aandelen krijgen € 138,04 X 200.000 = € 27.608.000,00 van de winst uitgekeerd als dividend. Van de totaal gerealiseerde winst van € 355.391.000,00 is dit **7,77 %**. De Belgische Staat ontvangt een bedrag van € 150.088.000,00 van de winst. Dit is **42,23 % van de gerealiseerde winst**.

Conclusie:

Dit verschil kan niet anders dan **buitenmatig** worden genoemd: de Belgische Staat ontvangt **15 keer zoveel** van de winst als de gezamenlijke andere aandeelhouders. Dit is duidelijk **disproportioneel**.

2. “Continuïteit” van het beleid?

De NBB is bijzonder slecht geplaatst om de continuïteit van haar beleid te verdedigen.

- a) De reserveringen ten behoeve van de bank worden afgebouwd in strijd met verhogende risicomarges, waarnaar de ondernemingsverslagen van de bank van de jaren 2019, 2020 en 2021 expliciet verwijzen (zie hierboven de randnummers 11 e.v. bij deel I “De voor het geschil pertinente feiten en procedurevoorgaanden”)
- b) De omvang van de uitkeringen aan zichzelf hebben bijna dezelfde omvang als de reserveringen ten behoeve van de NBB:

	<u>Reserveringen ten behoefte van de NBB</u>	<u>Uitkeringen aan de Belgische Staat</u>
2018	372.781.000 €	345.087.000 €
2019	412.626.000 €	388.112.000 €
2020	330.472.000 €	309.318.000 €
2021	177.695.000 €	150.088.000 €

- c) De NBB volgt zelf niet haar eigen richtlijnen aan de banken om naar aanleiding van de Covid-crisis geen dividend uit te keren.

3. Actualiteit.... 9 miljard verlies....

Het resultaat na lofzang over de continuïteit is dat men recent een waarschuwing moest communiceren dat de NBB de komende jaren 9 miljard zou kunnen verliezen waaraan werd toegevoegd dat de NBB zou kunnen functioneren met een negatief kapitaal (**stuk 14**).

En sedert jaren rapporteert de bank in haar jaarverslag over de toenemende risico's en verlaagt ze telkenmale de reservering ten behoeve van de NBB. Het resultaat was nagenoeg voorspelbaar ...

Nationale Bank voorspelt tot 9 miljard euro verlies tegen 2027

Pierre Wunsch, de gouverneur van de Nationale Bank van België. ©Photo News

(...) De Nationale Bank van België verwacht een jaarverlies tussen 600 en 800 miljoen euro in 2022 (...). Dat de instelling op een verlies afstevende, is al sinds september duidelijk. Ze waarschuwde toen, in navolging van de Nederlandse Bank dat de renteverhogingen van de Europese Centrale Bank (ECB) een grote negatieve impact op de resultaten hebben. Nu wordt de impact voor het eerst becijferd. De verliezen zullen de volgende jaren nog oplopen. Tot en met het boekjaar 2027 kan het verlies 9 miljard euro bedragen (...). De verwachte verliezen treffen het dividend voor de overheid en voor private aandeelhouders, die elk 50% van het kapitaal bezitten (...). Een centrale bank kan, minstens tijdelijk, met een negatieve kapitaalspositie werken (...)

(Artikel uit De Tijd van 6 december 2022).

9 miljard verlies? Negatief kapitaal? En toch wordt niet gecommuniceerd wie (uiteindelijk) zal opdraaien voor de verliezen en wie de noodzakelijke financiële injectie zal moeten verlenen.

De NBB zwijgt in alle talen hierover en tracht te anticiperen op het debat door nu reeds te communiceren dat ze kan functioneren met een negatief kapitaal.²⁴ Een zwaard van Damocles boven het hoofd van de aandeelhouders....

B. Inbreuk op de artikelen 14 EVRM en artikel 1 van het Eerste Protocol bij het EVRM/ artikel 4 van Richtlijn 2007/36/EG van 11 juli 2007 / internationaal erkende algemene rechtsbeginselen / de artikelen 10 en 11 van de Grondwet / artikel 7:123 WVW / de artikelen 1134, derde lid en 1382-1383 oud BW en ondergeschikt de artikelen 2:42, 4° en 2:44 WVW.

B.1. Algemene uitgangspunten

1. Zowel op internationaal als op nationaal niveau wordt aangenomen dat elke rechtshandeling, en dus ook een besluit van een vennootschapsorgaan, het zorgvuldigheidsbeginsel dient te eerbiedigen²⁵. Dit is een generieke term die verder vertaald wordt in het redelijkheids- en evenredigheidsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel en de verplichting tot motivering van het genomen besluit.²⁶

2. Elk besluit van een vennootschapsorgaan dient genomen en uitgevoerd te worden binnen de grenzen van de *redelijkheid* dewelke getoetst wordt aan het doel van de maatregel.

3. Het redelijkheidsbeginsel ligt mede ten grondslag aan het *verbod op rechtsmisbruik* hetwelk een rechtssubject verbiedt zijn recht uit te oefenen op een wijze die kennelijk de grenzen te buiten gaat van de normale uitoefening van dat recht door een voorzichtig en redelijk persoon in dezelfde omstandigheden geplaatst.²⁷ Dit is een algemeen rechtsbeginsel.²⁸

Er is onder meer sprake van *rechtsmisbruik* wanneer een vennootschapsorgaan handelt wanneer zij uit verschillende wijzen om haar bevoegdheid uit te oefenen met hetzelfde nut, de uitoefening verkiest die voor een bepaalde groep belanghebbenden, bijvoorbeeld de aandeelhouders, het meest schadelijk is of wanneer het voor de vennootschap verworven voordeel disproportioneel klein is ten opzichte van het nadeel dat een bepaalde groep belanghebbenden moet dragen.²⁹

²⁴ Klaas Knot (DNB) stelt heel duidelijk in zijn communicatie naar de aandeelhouder toe dat de aandeelhouder de voorbije jaren belangrijke winsten uitgekeerd kreeg, maar nu wellicht een deel ervan opnieuw zal moeten inbrengen om te verhelpen aan het negatief kapitaal ... (zie persoonlijke nota van verzoeker, p. 47 e.v. – **stuk 11**).
In België werden de winsten NIET uitgekeerd aan de aandeelhouders, doch wel aan de Belgische Soevereine Staat ...

²⁵ W. VAN GERVEN, "Beginselen van behoorlijk handelen: Rede uitgesproken op 1 december 1982 te Gent", *RW* 1983-83, 977.

²⁶ Voor administratieve rechtshandelingen worden deze beginselen geconcretiseerd in de beginselen van behoorlijk bestuur (zie hierover o.m.: I. OPDEBEEK en M. VAN DAMME (eds.), *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, 502 p.).

²⁷ Cf. vaststaande rechtspraak van het Hof van Cassatie, o.m.: Cass. 10 september 1971, *Arr. Cass.* 1972, 31; Cass. 6 januari 2011, *AR C.09.0624*, *Arr. Cass.* 2011, afl. 1, 41; Cass. 1 februari 2016, *AR C.15.0250*, *RABG* 2016, afl. 16, 1219, noot S. SLACHMUYLDERS.

²⁸ Zie o.m. Cass. 4 maart 2021, *AR C.20.0404*; Cass. 30 oktober 2014, *AR F.13.0140*.

²⁹ N. HALLEMEESCH, "Loyauteitsplicht van meerderheidsaandeelhouders: aard en misbruik van stemrecht herbekeken", *TPR* 2018, (323) 363, nr. 38.

4. Het verbod op rechtsmisbruik omvat eveneens het verbod op afwending of misbruik van bevoegdheid.

Afwending van bevoegdheid ligt voor wanneer een doelgebonden bevoegdheid niet wordt uitgeoefend in het belang van de begunstigde. Het functioneel karakter van de bevoegdheidsuitoefening door een vennootschapsorgaan impliceert dat zij uitsluitend in het belang van de vennootschap mag uitgeoefend worden ter bescherming van de collectiviteit van de aandeelhouders: zo niet, is er sprake van bevoegdheidsafwending.³⁰ Er is eveneens sprake van afwending van bevoegdheid wanneer men een recht niet gebruikt voor het doel waarvoor het gegeven is.

Misbruik van bevoegdheid zal zich voordoen wanneer de algemene vergadering haar bevoegdheid aanwendt voor een ander doel dan datgene waarvoor zij was toegekend.³¹

5. De *evenredigheid* van de beslissing is een bijzondere toepassing van de redelijkheid en het verbod op rechtsmisbruik:

Het evenredigheidsbeginsel houdt in dat een beslissing relevant moet zijn, d.i. in causaal verband staat met het nagestreefde doel, onmisbaar moet zijn d.i. niet kan vervangen worden door een maatregel die het nagestreefde doel evengoed verwezenlijkt maar met minder nadelen voor andere beschermenswaardige belangen en tenslotte dat een beslissing proportioneel moet zijn, d.i. dat de beslissing toch moet achterwege gelaten worden wanneer het aan anderen beschermenswaardige belangen berokkend nadeel niet in verhouding staat met het met de maatregel nagestreefde doel of het concrete ermee bereikte resultaat³².

6. Iedere rechtshandeling uitgaande van een vennootschapsorgaan *moet steunen op motieven* waarvan het feitelijk bestaan naar behoren is bewezen en die in rechte ter verantwoording van die handeling in aanmerking kunnen genomen worden. Er dient een redelijke verhouding te zijn tussen de motieven en de inhoud van de beslissing.

“De materiële motiveringsplicht, de vereiste dus van deugdelijke motieven, houdt in dat iedere administratieve rechtshandeling op motieven moet steunen waarvan het feitelijk bestaan naar behoren is bewezen en die in rechte ter verantwoording van die handeling in aanmerking kunnen genomen worden.”³³

³⁰ N. HALLEMEESCH, “Loyauteitsplicht van meerderheidsaandeelhouders: aard en misbruik van stemrecht herbekeken”, *TPR* 2018, (323) 362, nr. 36.

³¹ R. HOUBEN, “De nietigheid van besluiten van rechtspersonen” in H. DE WULF en M. WYCKAERT (eds.), *Het WVV doorgelicht*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 612, nr. 10.

³² I. MARTENS, “Het redelijkheidsbeginsel” in B. HUBEAU en P. POPELIER (eds.), *Behoorlijk ruimtelijk ordenen. Algemene beginselen van behoorlijk bestuur in de ruimtelijke ordening en de stedenbouw*, 18, nr. 3, Brugge, die Keure, 2002, met verwijzing naar W. VAN GERVEN, “Het evenredigheidsbeginsel: een beginsel met een groot verleden en een grote toekomst”, in *In het nu, wat worden zal, opstellen aangeboden aan prof. Mr. H.C.F. Schoordijk*, Deventer, Kluwer, 1991, 76 en 80.

³³ D. MAREEN, “Het motiveringsbeginsel” in I. OPDEBEEK en M. VAN DAMME, *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, Die Keure, 2006, 140.

7. Een zorgvuldig handelen, zonder misbruik van recht, vindt eveneens zijn grondslag in het *gelijkheidsbeginsel* **dat** een basisprincipe vormt in het vennootschapsrecht en de openbare orde raakt.³⁴

B.2. Positiefrechtelijke grondslag

8. Luidens artikel 2 oud BW is elke rechtshandeling die strijdig is met de openbare orde of de goede zeden *nietig*.

Dit voorschrift vindt toepassing op de besluiten van elk vennootschapsorgaan aangezien elk dergelijk besluit te beschouwen valt als een rechtshandeling, moet het zich conformeren aan wat de openbare orde en de goede zeden dicteren. Inbreuken op deze openbare orde of goede zeden brengen bijgevolg de rechtsgeldigheid van besluiten in het gedrang.³⁵

9. De vereiste van goede trouw - neergelegd in artikel 1134, oud BW – welk de openbare orde raakt² vereist dat men handelt in overeenstemming met de vereisten van redelijkheid en billijkheid.³⁶

De regels inzake misbruik van recht, die hun grondslag vinden in artikel 1134, derde lid en 1382-1383 oud BW, zijn van *openbare orde*, zodat de schending ervan aanleiding geeft tot nietigheid van het aangenomen besluit. Daarnaast kan er sprake zijn van rechtsmisbruik wanneer het uitgeoefende recht van openbare orde of dwingend recht is.

10. Het *redelijkheidsbeginsel* vindt haar grondslag in het verbod op rechtsmisbruik. In zoverre zij een verbijzondering is van het verbod op rechtsmisbruik – dat van openbare is -, leidt de schending van dit beginsel tot nietigheid van het aangenomen besluit.

De *redelijkheid* was een belangrijk uitgangspunt bij de aanneming van artikel 32 Organieke wet. De wetgever mocht ervan uitgegaan dat de Regentenraad haar mogelijkheid om de winst te verdelen met redelijkheid zou toepassen. De beslissing tot winstverdeling moet redelijk blijven in het licht van het doel van de regelgeving.

Het doel van de wetgever was duidelijk: de wettelijke bepaling inzake winstverdeling heeft énkél uitwerking op de relatie tussen de Nationale Bank en de soevereine Staat, die in de uitoefening van haar prerogatieven, aan de Nationale Bank, als centrale bank van het land, het emissieprivilege inzake bankbiljetten heeft verleend en niet de relatie met de Staat als aandeelhouder van de Bank:

*“Het gaat er dus om, **en slechts om**, de Staat verlener, en aldus, de collectiviteit van burgers die hij vertegenwoordigt, de correcte vergoeding te verzekeren voor het zo aan de centrale bank verleende privilege, waarvan de uitoefening specifieke inkomsten genereert, seigneuriage genaamd. Zulks was reeds de verantwoording van de regeling*

³⁴K. GEENS, “De jurisprudentiële bescherming van de minderheidsaandeelhouder tegen door de meerderheidsaandeelhouder opgezette beschermingsconstructies”, *TPR* 1989, 50, nr. 24, zie ook: GwH 18 januari 2012, nr. 8/2012 en Cass. 7 februari 2013, Pas. 2013, 381, concl. J. GENICOT.

³⁵ S. VAN HAUTE en H. JANSEN, “Nietigheid van besluiten van organen, van besluiten van de algemene vergadering van obligatiehouders en van stemmen” in *De N.V. in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, losbl., 2019, 1-2.

³⁶ K. VANDERSCHOT, “De bestrijding van discriminatie in het gemeen contractenrecht” in S. STIJNS en P. WERY (eds.), *Antidiscriminatiwet en contracten*, Brugge, die Keure, 2006, (43) 61-62.

die werd bevestigd door de wet van 22 februari 1998. Het voorliggend wetsontwerp beoogt slechts de toepassingsvoorwaarden van ditzelfde principe te wijzigen, om rekening te houden met de realiteit inherent aan de hierboven vermelde evoluties (bankbiljettenomloop en staatswaarborg)” (Memorie van Toelichting, p. 6) (eigen onderlijning).

Het Grondwettelijk Hof bevestigt dit in haar arrest van 23 juni 2010: *“De bestreden artikelen 2 en 3 van de wet van 3 april 2009, zoals hiervoor uiteengezet, doen niet op discriminerende wijze afbreuk aan de gewettigde verwachtingen van de gewone aandeelhouders van de NBB, die niet in redelijkheid aanspraak kunnen maken op de “seigneuriale”-inkomsten van de Belgische Staat” (GwH 23 juni 2010, nr. 74/2010, ov. B.11, p. 24) (**stuk 8**) (eigen onderlijning).*

Ook de rechtsleer, die door verweerster zelf in haar conclusie wordt aangehaald, bevestigt dit uitgangspunt van de wetgever: *“De bijzondere positie van de Belgische Staat als houder van de ‘seigneuriale’ vormt een objectief criterium dat in redelijkheid verantwoordt dat de wetgever specifieke maatregelen neemt om de inning van die vergoeding voor het emissierecht te waarborgen. Die maatregelen moeten natuurlijk wel redelijk zijn” (A. VANDOOOLAEGHE, “De Nationale Bank van België en de verhouding tussen aandeelhouders en de soevereine Staat”, TBH 2012, 73) (eigen onderlijning).*

Aldus staat vast dat de Belgische Staat enkel een bijzondere behandeling kreeg bij de uitwerking van de wettelijke regeling inzake winstverdeling gesubstantieerd door het feit dat zij houder is van de ‘seigneuriale’. En dat énkél dit objectief criterium, nl. houder zijnde van de *seigneuriale*, een onderscheiden behandeling verantwoordde in het voordeel van de Belgische Staat. Artikel 32, 4° van de wet heeft dan ook enkel een bestaansreden die in het licht van het beschreven doel moet gesitueerd en beoordeeld worden: er kan een winstsaldo worden toegekend aan de Belgische soevereine Staat om de vergoeding voor het emissierecht te waarborgen. Niet meer, niet minder.

11. Men pleegt rechtsmisbruik wanneer men een beslissing neemt die onevenwichtig en niet evenredig is, rekening houdend met de belangen van alle betrokken partijen (*“evenredigheidsbeginsel”*).

Dit was ook het uitgangspunt van de wetgever in de Organieke wet.

Bedoeling van de wetgever was inderdaad - zoals toegelicht in de Memorie van Toelichting bij de wet van 2009 – om een regeling uit te werken die rekening hield met de belangen van alle aandeelhouders van de NBB en geen nadeel mag berokkenen aan een groep van aandeelhouders welk niet in verhouding staat met het voordeel voor de andere groep van aandeelhouders of het concrete daarmee bereikte resultaat:

“[...] dat de nieuwe regel noch als doel, noch als gevolg heeft de Staat als aandeelhouder van de Nationale Bank anders te behandelen dan de andere aandeelhouders van de Nationale Bank [...]” (Memorie van Toelichting, p. 6).

12. Een beslissing van een vennootschapsorgaan vereist eveneens een deugdelijke *motivering* die de rechtsonderhorige, te dezen de aandeelhouders van de NBB, inzicht geeft in de rechtens en feitelijke motieven die aan de beslissing ten grondslag liggen. Deze motiveringplicht is evident van openbare orde.

13. Het *gelijkheidsbeginsel* dat een van de basisprincipes vormt in het vennootschapsrecht en van openbare orde, vindt een uitgebreide positiefrechtelijke grondslag in internationale en nationale wetgeving.³⁷ Zowel artikel 4 van de richtlijn 2007/36/EG van 11 juli 2007, als de artikelen 14 van het EVRM en artikel 1 EP EVRM poneren het gelijkheidsbeginsel³⁸. Het is een algemeen erkend internationaal beginsel bij het handelen van vennootschapsorganen.

In het nationaal recht vindt dit beginsel onder meer zijn grondslag in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, als artikel 7:123 WvV³⁹.

Om dit principe ook intern bij de NBB te bewerkstelligen werd in de statuten van de NBB volgende bepaling opgenomen:

“Art. 4. – Elk aandeel geeft recht op een evenredig en gelijk deel in de eigendom van het maatschappelijk vermogen en in de verdeling van de winsten” (eigen onderlijning).

Een beslissing van een dominant vennootschapsorgaan dat ingaat tegen het fundamenteel uitgangspunt van de gelijkheid der aandeelhouders is nietig in toepassing van de voormelde wetsbepalingen.

14. Mede op basis van artikel 2:44 WvV kan de ondernemingsrechtbank de nietigheid uitspreken van een besluit van een orgaan van de rechtspersoon.

“De ondernemingsrechtbank spreekt de nietigheid van een besluit uit op verzoek van de rechtspersoon of een persoon die belang heeft bij de naleving van de rechtsregel die niet is nagekomen”.

Artikel 2:42, 2° WvV, dat een verbijsondering is van het zorgvuldigheidsbeginsel, het verbod op rechtsmisbruik ex art. 1382-1383 oud BW en het gelijkheidsbeginsel, bepaalt dat *“een besluit van een orgaan van een rechtspersoon (...) nietig (is) wegens rechtsmisbruik, misbruik, overschrijding of afwending van bevoegdheid (...)”*.

³⁷K. GEENS, “De jurisprudentiële bescherming van de minderheidsaandeelhouder tegen door de meerderheidsaandeelhouder opgezette beschermingsconstructies”, *TPR* 1989, 50, nr. 24, zie ook: GwH 18 januari 2012, nr. 8/2012 en Cass. 7 februari 2013, Pas. 2013, 381, concl. J. GENICOT.

³⁸ Artikel 4: “De vennootschap draagt zorg voor een gelijke behandeling van alle aandeelhouders die zich in identieke omstandigheden bevinden wat de deelneming aan en de uitoefening van stemrechten in de algemene vergadering betreft”.

³⁹ Onder hoofdstuk 2 - “Algemene vergadering der aandeelhouders” – Art. 7: 123 WvV: “Bij de toepassing van dit hoofdstuk draagt de vennootschap zorg voor een gelijke behandeling van alle houders van aandelen, winstbewijzen, converteerbare obligaties of inschrijvingsrechten, of van certificaten die met medewerking van de vennootschap zijn uitgegeven, die zich in gelijke omstandigheden bevinden”.

B. II. TOEPASSING IN CASU

B. II. 1. Geen recht op winstsaldo voor de Belgische soevereine Staat wegens afwezigheid van inkomsten uit ‘seigneuriage’.

° De vergoeding voor de “seigneuriage” is de *ratio legis* van artikel 32 van de Organieke wet.

15. De huidige versie van artikel 32 van de Organieke wet geldt sinds 1 januari 2009 toen de wetswijziging van de wet van 3 april 2009⁴⁰ in werking trad. De wetgever oordeelde dat de verdeelsleutel van de winst in het toenmalige artikel 29 van de wet, gezien de evolutie van de bankbiljettenomloop en andere financiële maatregelen, niet langer in overeenstemming was met het doel ervan.

Het huidige artikel 32 moest met andere woorden niets meer zijn dan een nieuwe financiële verdeelsleutel om bij de bestemming van de jaarwinsten van de NBB de bijzondere positie van de soevereine Belgische Staat te respecteren. De initiële intentie van de wetgever bleef hierbij ongewijzigd, met name om haar de correcte vergoeding voor het verleende emissieprivilegie te waarborgen, de zogenaamde “seigneuriage”.⁴¹

16. Voor een goed begrip van het begrip “seigneuriage”, verwijst concluant graag naar de definitie die hieraan door verweerster zelf wordt gegeven⁴²:

“Onder “seigneuriage” of “muntloon” verstaat men de inkomsten die de emittent verwerft door de emissie van bankbiljetten. De centrale banken boeken ze nog steeds als schulden op de passiefzijde van hun balans. Als tegenwaarde staan op de actiefzijde aan commerciële banken toegekende kredieten en deviezenreserves, die rente opleveren. De rente op deze activa, die de tegenpost vormen van niet vergoede passiva in de vorm van bankbiljetten, vormt de seigneuriage”.

(Ondernemingsverslag NBB van 2009, pag. 12-13, **stuk 15**).

⁴⁰ Wet 3 april 2009 tot wijziging van de financiële bepalingen van de wet van 22 februari 1998 tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België, BS 28 april 2009.

⁴¹ Dit wordt bevestigd door het Grondwettelijk Hof: “Artikel 32 van de wet van 22 februari 1998 dat bepaalt hoe – in afwijking van het gemeen vennootschapsrecht – de jaarlijkse winsten worden verdeeld, beoogt de vorming van de reserves van de NBB evenals de zogenaamde “seigneuriage” te waarborgen, dit is het aandeel van de Staat (dit is het saldo bedoeld in punt 4°) in de inkomsten die de NBB verwerft als centrale bank die het emissie-monopolie over de uitgifte van bankbiljetten heeft. Dat emissieprivilegie wordt thans uitgeoefend binnen het ESCB, waarvan de NBB integrerend deel uitmaakt, waarbij het aandeel van elke nationale bank in de inkomsten van dat stelsel wordt bepaald in verhouding tot het bevolkingsaantal en het bruto nationaal product van elk van de betrokken Staten” (GwH 23 juni 2010, nr. 74/2010 – ov. B.3.3.1. (pagina 16, **stuk 8**)).

⁴² Voor een uitgebreide bespreking van het begrip *seigneuriage*, de historiek en de rol van de ESCB hierin, wordt verwezen naar de persoonlijke nota van de heer Van Der Gucht op de pagina’s 36 tot en met 40 (**stuk 11**).

"De winsten die aldus resulteren uit het aanhouden van rentende activa, als tegenpost voor niet vergoede passiva in de vorm van bankbiljetten, worden bestempeld als winsten afkomstig van de seigneurie, of kortweg seigneurie (...) De seigneurie behoort toe aan de gemeenschap, want het muntloon is verbonden aan het emissie-monopolie. In alle landen van de wereld bestaan er dus regels betreffende de verdeling van de seigneurie tussen de Staat, die het recht heeft om geld te slaan, en de centrale bank die zorgt voor de emissie van het geld: een deel van de seigneurie gaat naar de centrale bank om haar werkingskosten te dekken en de rest wordt toegekend aan de Staat, ongeacht of de Staat aandeelhouder is van de centrale bank. "

(Bijdrage van de NBB - "Waar komen de winsten van de Nationale Bank vandaan?" – webpagina NBB - www.nbb.be/nl/faq - **stuk 16**).

Het betreft aldus die inkomsten welke een centrale bank verkrijgt uit rentegevende of productieve activa die zij aanhoudt als tegenpost (de investering) van de bankbiljetten die zij heeft uitgegeven. De *seigneurie* valt niet samen met de jaarwinsten. De winsten van de NBB zijn vanzelfsprekend het verschil van al haar inkomsten en kosten, afkomstig van al haar opdrachten en activiteiten die zij als NV uitvoert. De eventuele *seigneurie* is slechts een deel van deze globale jaarwinsten.

17. De wetgever verduidelijkt dat artikel 32 van de Organieke Wet enkel uitwerking heeft op de relatie tussen de Nationale Bank en de soevereine Staat, die in de uitoefening van haar prerogatieven, aan de Nationale Bank, als centrale bank van het land, het emissieprivilege inzake bankbiljetten heeft verleend en niet de relatie met de Staat als aandeelhouder van de Bank. De redelijkheid was hierbij het belangrijkste uitgangspunt (zie *supra*).

18. Uit het bovenstaande volgt genoegzaam naar recht, dat het winstsaldo bedoeld in punt 4° van artikel 32, *het surplus van de seigneurie* beoogt. Met andere woorden de vergoeding van het door de soevereine staat aan de NBB verleende emissieprivilege kan uitsluitend bestaan uit het "surplus van de seigneurie" (de inkomsten welke de NBB verwerft uit de investeringen van haar bankbiljettenomloop, na aftrek van de verbonden kosten, van de reservering en van de vergoeding voor het kapitaal).

Aldus ook het Grondwettelijk Hof in haar arrest van 23 juni 2010 (**stuk 8**):

"Het specifieke statuut van de NBB en in het bijzonder haar rol inzake de uitgifte van bankbiljetten nopen ertoe een onderscheid te maken tussen, enerzijds, de positie van de Belgische Staat, aan wie de in B.3.3.1 omschreven « seigneurie » toekomt, en, anderzijds, de positie van de Belgische Staat als aandeelhouder tegenover de overige aandeelhouders van de NBB waartoe de verzoekende partijen behoren" (GwH, ov. B.6.1, p. 20)

(...)

"B.23. In de veronderstelling dat de verzoekende partijen, anders dan andere aandeelhouders van naamloze vennootschappen, worden geraakt in hun vermogensrechten als aandeelhouders van de NBB en, zodoende, in hun recht op

ongestoord genot van eigendom zoals gewaarborgd bij artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag 30 voor de rechten van de mens, dient te worden opgemerkt dat de wetgever te dezen een oogmerk van algemeen belang nastreeft dat erin bestaat de « seigneuriage »-inkomsten van de Belgische Staat in verhouding tot het emissieprivilege van de NBB binnen het ESCB te waarborgen en dat – zoals reeds vastgesteld naar aanleiding van het onderzoek van het eerste onderdeel van het eerste middel – de genomen maatregelen niet op onevenredige wijze afbreuk doen aan de rechten van de aandeelhouders van de NBB, en met name niet aan hun eigendomsrecht” (eigen onderlijning).

Voor een goed begrip: het Grondwettelijk Hof oordeelde over de wet, als dusdanig, niet over haar toepassing, zoals deze nu voorligt.

19. De Ministerraad heeft het in kader van de procedure voor het Grondwettelijk Hof eveneens geargumenteed dat het enkel de inkomsten uit “seigneuriage” zijn die kunnen toegekend worden aan de Belgische soevereine staat onder de noemer van winstsaldo in de zin van artikel 32, 4° Organieke wet:

“Kenmerkend voor een centrale bank is dat zij, en alleen zij, de zogenaamde “seigneuriage-inkomsten” ontvangt. “De Staten verlenen hun respectieve centrale banken het voorrecht of privilege om bankbiljetten met wettelijke betaalkracht uit te geven. De omvang van de bankbiljetten in omloop hangt af van de vraag ernaar door de huishoudens en bedrijven. Om bankbiljetten te bekomen brengen banken activa aan bij de centrale bank of gaan zij leningen aan bij deze laatste.

De bankbiljetten bevinden zich op de passiefzijde van de balans van de centrale banken. DAT passief wordt niet vergoed. De centrale bank is immers geen interest of vergoeding verschuldigd op de uitgegeven bankbiljetten aan de houders ervan. Als tegenpost houden de centrale banken activa aan die wel worden vergoed of rentedragend zijn. De opbrengsten die aldus voortvloeien uit het aanhouden van rentedragende activa als tegenpost van niet-vergoede passiva in de vorm van bankbiljetten in omloop, worden seigneuriage-inkomsten genoemd, of kortweg seigneuriage. Zij stammen immers af van het historisch recht van de heer (de “seigneur”) om “geld te slaan”. Het betreft de voornaamste bron van inkomsten voor een centrale bank en zij is uniek voor een centrale bank.” (eigen onderlijning).

(Memorie van de Ministerraad d.d. 8 januari 2010 in de procedure voor het Grondwettelijk Hof, p. 15, nr. 15, **stuk 17**).

–“Dit uniek wezenskenmerk van een centrale bank, seigneuriage-inkomsten gegenereerd door een niet-vergoed passief onder de vorm van uitgegeven bankbiljetten, fundamenteel onderscheiden van de inbreng in kapitaal en de inkomsten die hierdoor worden gegenereerd, wordt duidelijk weerspiegeld in de jaarrekening van de NBB. De eerste passiefpost betreft de bankbiljetten in omloop en niet het kapitaal. (...)”

“Sinds de invoering van de eurobankbiljetten op 1 januari 2002 heeft de NBB op de passiefzijde van haar balans eurobankbiljetten. De eurobankbiljetten op het passief van de NBB – die wettelijke betaalkracht hebben in de ganse eurozone – stemmen niet noodzakelijk meer overeen met de door de NBB zelf in omloop gebrachte bankbiljetten. (...) Aldus ontvangt de NBB, sinds 1 januari 2002, de seigneuriage-inkomsten die

worden gegenereerd door het aandeel van België (bepaald in functie van de Belgische bevolking en het Belgisch BBP) in de totale eurobankbiljetten-uitgifte van het Eurosysteem. “ (eigen onderlijning).

(Memorie van de Ministerraad d.d. 8 januari 2010 in de procedure voor het Grondwettelijk Hof, p. 16, nr. 19 – **stuk 17**)⁴³

20. Met ingang van de toetreding van de NBB tot het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) zijn de *seigneuriage*-inkomsten van de Nationale Bank van België, waarop de Belgische Soevereine Staat maximaal aanspraak zou kunnen opmaken, bepaald in het EU-verdrag.

Dit bedrag aan *seigneuriage*-inkomsten, eenvoudig berekend volgens de in de regelgeving bepaalde criteria, is meteen ook het “evenredig” bedrag dat de Regentenraad als “4. Saldo van de winst” zou kunnen overmaken aan de Belgische Soevereine Staat, na inhouding van de kosten, die met betrekking tot de emissie van bankbiljetten, door de NBB zelf zouden zijn gemaakt

° Belangrijke evolutie – Geen *seigneuriage* meer als *ratio* voor de toekenning van een winstsaldo aan de Belgische soevereine Staat ex art. 32, 4° – dalend tot 0 in de jaren 2017-2018 e.v.

21. Sinds 2016⁴⁴ heeft zich een belangrijke evolutie binnen de ESCB voorgedaan die een rechtstreekse invloed heeft op de invulling van de derde en vierde stap (4°) in de winstverdeling ex artikel 32 van de Organieke Wet.

Voor de ECB is haar aandeel in de *seigneuriage* van het ESCB de rente die zij ontvangt uit haar rentedragende vordering op het ESCB. Het aandeel van de ECB wordt, met nakoming van het evenredigheidsbeginsel, bepaald op 8% van de bankbiljettenomloop.⁴⁵

⁴³ Verzoeker verwijst verder naar de uitgebreide verwijzingen naar deze argumentatie in zijn toelichtende nota (**stuk 11**) op de pagina's 13-15.

⁴⁴ De basisherfinancieringsrentevoet van de ECB werd op 16/03/2016 op 0% gebracht, waardoor er over 2016 nog slechts enkele weken *seigneuriage*-inkomsten in rekening konden worden gebracht, doch quasi nul

⁴⁵ De ECB geeft zelf geen bankbiljetten uit. Deze worden uitgegeven door de Nationale Centrale Banken. Zij ontvangt haar rente-ontvangsten dus integraal vanuit de andere Nationale Banken die de bankbiljetten effectief hebben uitgegeven.

Sedert 2016 zijn de rentevoeten wereldwijd dermate geëvolueerd, en is ook de basisherfinancieringsrentevoet van de ECB (nl. op 16 maart 2016) gedaald naar nul percent, waardoor het ESCB (en dus ook de Nationale Bank van België) geen *seigneuriage*-inkomsten (zoals deze door het EU-Verdrag worden bepaald), meer kan realiseren (**stukken 18 en 19**).⁴⁶

“Rentebaten uit de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem.

Deze post bestaat uit de rentebaten voortvloeiend uit het 8%-aandeel van de ECB in de totale waarde van de uitgegeven eurobankbiljetten (...). Deze rentebaten waren nihil in 2017, als gevolg van het feit dat de rentevoet op de basisherfinancieringstransacties gedurende het hele jaar 0% bedroeg”

(Jaarverslag ECB 2017, p. A58, **stuk 19**).

Dit betekent concreet dat de ratio voor de 4de stap in de winstberekening zonder voorwerp is geworden en het “saldo dat kan worden toegekend aan de Belgische soevereine Staat” tot 0 wordt herleid.

22. Ondanks dit objectief gegeven, blijft de Nationale Bank van België echter toch de volgende bedragen onder de noemer “4° saldo van de jaarwinst” overmaken aan de Belgische Soevereine Staat. Hierna volgt een schematisch overzicht voor de boekjaren vanaf 2016:

- 2016: 262.776.000,00 euro
- 2017: 265.300.000,00 euro
- 2018: 317.393.000,00 euro
- 2019: 363.598.000,00 euro
- 2020: 288.164.000,00 euro
- 2021: 122.480.000,00 euro

Ofwel een totaalbedrag van 1.619.711.000,00 euro (4.049,28 euro per aandeel NBB).

23. Hoewel de NBB sinds boekjaar 2016 geen *seigneuriage*-inkomsten meer kan genereren en het winstsaldo in de zin van artikel 32, 4° herleid wordt tot nul, keert de Regentenraad sedertdien nog steeds een groot deel van de jaarwinsten van de NBB uit aan de Belgische soevereine Staat en dit zonder verantwoording.

In toepassing van de wettelijke regeling inzake winstverdeling in het huidig artikel 32, kan er dan ook geen “winstsaldo” (lees: surplus van de “seigneuriage”) meer zijn welk moet afgestaan worden aan de soevereine Belgische Staat. Dit betekent dat de voormelde bedragen niet mochten uitgekeerd worden aan de Belgische soevereine Staat, maar wel dienden uitgekeerd te worden aan de aandeelhouders of – gezien de sterk oplopende risico’s waarvoor verweerster in haar jaarverslag waarschuwde - bijkomend gereserveerd

⁴⁶ In deze jaarverslagen verantwoordt de ECB aan haar aandeelhouders (en andere stakeholders) dat haar *seigneuriage* – over haar 8% aandeel in de bankbiljettenomloop van het ESCB – sedert 2008 continu daalde wegens dalende rentevoeten om in 2016 (en daarna) onbestaande te zijn geworden.

te worden. Deze winsten werden uitgekeerd aan een partij die er wettelijk geen recht op heeft volgens de bewoordingen en de bedoeling van de wet en haar Toelichting. Minstens is hier de omstandigheid van afwezigheid van *seigneurie* niet mee in rekening genomen bij de vaststelling van het winstaandeel conform artikel 32, 3° - 4°

24. De goedgekeurde winstverdeling door de Regentenraad vanaf de boekjaren 2016, is dan ook strijdig met artikel 32 van de Organieke wet en miskent de *ratio legis* ervan. Volgens diezelfde *ratio legis*, zou, onveranderd met ervoor, uitsluitend het surplus van de seigneurie van de NBB kunnen worden toegekend aan de Soevereine Belgische Staat.

Hoewel de wetgever een wettelijke ondergrens vastlegt (of bepaalt) voor de derde stap, nl. toekenning aan de aandeelhouders van minimaal de helft van de opbrengst van de activa die de tegenpost vormen van het geheel van de voorheen gerealiseerde winst, bevat zij geen bovengrens die derhalve op *verantwoorde wijze* kan worden vastgesteld door de Regentenraad.

Dit tweede dividend wordt als zodanig echter op willekeurige en onverantwoorde basis vastgesteld door de Regentenraad, wat als gevolg heeft dat het saldo dat overblijft voor de Belgische Staat *manifest onevenredig is* met het deel van de gerealiseerde winst dat wordt toegekend aan de andere aandeelhouders dan de Belgische Staat.

Door de aangeklaagde combinatie van de beperkte begroting van de tweede dividend (derde stap) met de exclusieve toekenning aan de Belgische Staat, van het gekend saldo van de winsten, maakt de Regentenraad het kader, door de wetgever toevertrouwd met het oog op verantwoorde invulling, leeg.

De **toepassing van de wet** door de Regentenraad dient echter op *redelijke en zorgvuldige wijze te gebeuren*, de diverse belangen en rechten in acht nemend, en in het bijzonder rekening houdend met het beginsel van de gelijkheid der aandeelhouders, waarbij het rechtsonderhorige inzicht krijgt in de verantwoording die aan de beslissing ten grondslag ligt en rekening houdend met het uniek kader waarbinnen de bestreden beslissingen genomen zijn. Deze verantwoording moet des te meer gelden nu de aandeelhouders, in deze, anders dan bij andere naamloze vennootschappen, geen enkel inspraak-en controlerecht hebben en de beslissing van de Regentenraad inzake moeten ondergaan.

Conclusie

25. Door anders te beslissen en alsnog aan de Belgische soevereine Staat bovenmatige winsten uit te keren onder de noemer van winstsaldo in de zin van artikel 32, 4° Organieke Wet, terwijl hiervoor geen enkele rechtvaardiging noch rechtsgrondslag bestaat, is er duidelijk sprake van bevoegdheidsafwending en misbruik van bevoegdheid/ recht door de Regentenraad bij het nemen ervan. Deze beslissingen zijn duidelijk tot stand gekomen met miskenning van het redelijkheidsbeginsel, disproportioneel, met miskenning van elke gelijkheid der aandeelhouders en op geen enkele wijze gemotiveerd (strijdigheid met de in het middel aangehaalde wetsbepalingen en algemene rechtsbeginselen van nationale en internationale oorsprong).

B.II. 2. - Louter ten overvloede: afwezigheid van enige substantiëring op het winstsaldo voor de Belgische soevereine Staat op basis van inkomsten uit “activiteiten van algemeen belang” buiten “het surplus van de seigneuriage”.

26. In haar conclusie stelt verweerster dat de bijzondere positie van de Belgische Staat rechtvaardigt dat deze aanspraak kan maken op het residuair winstsaldo omdat de Belgische Staat activiteiten van algemeen belang laat uitvoeren door de NBB.

De diverse bevoegdheden die de Belgische Staat aan de NBB heeft toegewezen zouden dan het argument zijn om de inkomsten die zij genereren, terug te laten vloeien naar de Staat.

27. Concluant stelt vast dat verweerster zomaar een stelling poneert, zonder deze te onderbouwen of hiervoor enige rechtvaardiging te geven.

Concluant merkt op dat verweerster niet aangeeft welke taken en opdracht van algemeen belang – toebedeeld aan de NBB - inkomsten zouden genereren die moeten toekomen aan de Belgische soevereine staat. Evenmin bestaat er transparantie omtrent de opbrengsten, kosten en risico's verbonden aan die beweerde opdrachten van algemeen belang, evenals omtrent de financieringsmiddelen voor de uitvoering van deze opdrachten.

28. Dit hoeft niet te verbazen, vermits er geen activiteiten van algemeen belang zijn die aan de NBB worden toegewezen en die haar het recht geven, om de inkomsten die zij genereren, terug te laten vloeien naar de Staat, op een wijze zoals het geschiedde.

Uit de documentatie/ informatie die verweerster zelf ter beschikking stelt en openbaar is, volgt dat de NBB drie soorten opdrachten van algemeen belang vervult:

“De opdrachten die onder de bevoegdheid vallen van het Europees Stelsel van Centrale Banken, die de basisopdrachten van een centrale bank zijn (juridische basis: in de eerste plaats de relevante bepalingen uit het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap en uit het Protocol met de ESCB-statuten, alsook artikelen 5 tot 9bis van de Organieke Wet)

-De opdrachten van algemeen belang, waarmee zij is belast onder de voorwaarden bepaald door of krachtens de Belgische wet (juridische basis: artikel 10 Organieke Wet), en

-De dienstverlening waartoe zij het initiatief neemt en die aansluit of bijkomstig is aan de aan haar toevertrouwde opdrachten van algemeen belang (juridische basis: artikel 13 Organieke Wet)“

(stuk 2)

29. Verweerster geeft zelf aan dat deze ‘opdrachten van algemeen belang’ van de NBB ofwel gefinancierd worden uit het deel van de “seigneuriage” dat de wetgever aan de bank laat, ofwel door de gebruikers van die diensten kostendekkend worden terugbetaald.

Volgens de NBB zelf is dit bij elke andere centrale bank ook het geval.

Op de webpagina van de NBB bevestigt men dit onderwerp zoals het door de Directie ook werd

toegelicht op de jaarlijkse Algemene Vergadering van 2006. De aandeelhouders werden geïnformeerd dat:

“De opdrachten van de Bank als centrale bank worden, zoals overal, gefinancierd door het deel van de seigneuriage, die de Wetgever aan de centrale bank laat om haar taken uit te oefenen.

Dit geldt in principe ook voor de andere opdrachten van algemeen belang waarmee de Bank is belast onder de voorwaarden bepaald door of krachtens de Belgische Wet, tenzij de wetgever daar anders over beslist.

De aanvullende en bijkomstige diensten, ten slotte, die de Bank op zich neemt in het algemeen belang, zijn hoofdzakelijk diensten aan de financiële sector. Het beleid van de Bank bestaat er daar inderdaad in erover te waken dat de gebruikers van deze diensten een vergoeding betalen die de kosten ervan dekt. “

(stuk 2)

30. Dit blijkt eveneens **uit de resultatenrekening van de NBB. Onder de opbrengsten van de resultatenrekening worden onder de rubriek “6. Overige baten” (Toelichting 29) (stuk 20)** de werkingskosten hernomen verbonden aan de opdrachten van algemeen belang, die de vennootschap als “Terugwinningen bij derden” recupereert bij de gebruikers van deze diensten.

31. De *financiële onafhankelijkheid* van de Bank vormt hierbij het uitgangspunt:

- De onafhankelijkheid van de Bank ten opzichte van de Belgische Staat wordt zowel op Europees als op nationaal niveau gewaarborgd [...].

“Financiële onafhankelijkheid impliceert dat de Bank in staat is zichzelf de nodige financiële middelen te verschaffen om haar taken (ESCB-taken en nationale opdrachten) te vervullen.

Voor zover aan deze voorwaarde voldaan is, staat de onafhankelijkheid van de Bank het vervullen van opdrachten van algemeen belang zonder bijkomende vergoeding niet in de weg”

(stuk 2).

De financiële onafhankelijkheid van een Nationale Centrale Bank is de voorwaarde voor de NBB om opdrachten van algemeen belang te vervullen zonder dat er bijkomende vergoedingen in rekening moeten worden gebracht. Het delegeren van dergelijke opdrachten van algemeen belang door de Belgische soevereine Staat is op zich geen argument noch een aanvaardbaar motief opdat de Belgische soevereine Staat bovendien ook nog een aanspraak zou kunnen maken op “(een onbestaand?) surplus van de seigneuriage” en al helemaal niet op het “surplus van de globale jaarwinsten”.⁴⁷

⁴⁷ Voor een verdere geïllustreerde toelichting over de “opdrachten van algemeen belang” van de NBB, hun vergoedingssysteem en de vermeende basis die verweerster hierin vindt om een winstsaldo toe te kennen aan de Belgische soevereine staat, wordt verwezen naar de persoonlijke nota van verzoeker op de pagina's 9 tot en met 12. **(stuk 11).**

32. De uitvoering van de gedelegeerde opdrachten van algemeen belang dienen dus gefinancierd te worden met de *seigneurie* welke de wetgever aan de NBB laat of door de gebruikers van de verleende diensten. Deze kosten mogen dus niet ten laste komen van het kapitaal of van de andere aandeelhouders.

Nu de Belgische Staat geen *seigneurie*-inkomsten meer kan ontvangen, kunnen deze opdrachten van algemeen belang ook niet meer gefinancierd worden door deze inkomsten. Niettemin kent verweerster "onder het mom van vergoeding van opdrachten van algemeen belang" een buitenmatig groot deel van de jaarwinsten toe aan de Belgische soevereine Staat, zonder dat hiervoor enige rechtvaardiging bestaat vermits zij activiteiten van algemeen belang uitoefent die corresponderende inkomsten kan genereren.

Conclusie

33. Door anders te beslissen en alsnog aan de Belgische soevereine Staat bovenmatige winsten uit te keren onder de noemer van winstsaldo in de zin van artikel 32, 4° Organieke Wet, terwijl hiervoor geen enkele rechtvaardiging of rechtsgrondslag bestaat - *vanuit enige taak van algemeen belang* -, is er duidelijk sprake van bevoegdheidsafwending en misbruik van bevoegdheid/ recht door de Regentenraad bij het nemen ervan. Deze beslissingen zijn duidelijk tot stand gekomen met miskennis van het redelijkheidsbeginsel, disproportioneel, met miskennis van elke gelijkheid der aandeelhouders en op geen enkele wijze gemotiveerd (schending van de in het middel aangehaalde wetsbepalingen en algemene rechtsbeginselen van nationale en internationale oorsprong).

B.II.3. Louter ondergeschikt - geen taak van algemeen belang rechtvaardigt een willekeurige winstverdeling door de Regentenraad

34. Zelfs indien men zou aannemen dat de bijzondere positie van de Belgische Staat rechtvaardigt dat deze aanspraak kan maken op enig residuair winstsaldo gezien de haar toebedeelde taken van algemeen belang, leidt de toepassing door de Regentenraad van artikel 32 van de Organieke wet tot *een buitenmatig, niet gefundeerd*, voordeel voor de Belgische Staat ten nadele van de andere aandeelhouders. Hiervoor verwijst concludant naar bovenstaande uiteenzetting (schending van de in het middel aangehaalde wetsbepalingen en algemene rechtsbeginselen van nationale en internationale oorsprong).

35. Ten onrechte zou men kunnen stellen dat de Belgische Staat over reserves zou dienen te beschikken voor de werking van de bank of voor de hypothese van een ommekeer van het economisch/financieel klimaat. Hiertoe is evenwel een groot deel van de winst van de NBB gereserveerd voor de NBB: met name € 372.781.000 in 2018, € 412.626.000 in 2019 en € 330.472.000 in 2020 en € 177.695.000 in 2021 En over deze toewijzing/reservering ten voordele van de Nationale Bank klagen de aandeelhouders in deze procedure niet.

Ten overvloede wat de opbouw van reserves betreft:

° De proportionele opbouw van reserves

De winst die aan de reserves toegewezen wordt belooft 50 % van de gerealiseerde winst. Het totaalbedrag van de reserves na het boekjaar 2018 belooft € 6.496.461.000,00. Dit is 649.646 keren het kapitaal (de verzoekende partij herinnert

eraan dat in een gewone naamloze vennootschap er jaarlijks 20 % van de winst naar de reserves moet tot de reserves 10 % van het kapitaal bereiken).

Aan de proportionele hogere ontvangst uit de winst moet nog een additioneel indirect voordeel toegevoegd worden:

° De *vrijstelling van de vennootschapswinst* voor € 317.393.000,00

Boven op deze proportionele toekenning van de winst, heeft de Belgische Staat nog een bijkomend voordeel dat de andere aandeelhouders niet hebben. Het grootste deel van het haar toekomend bedrag is vrijgesteld van vennootschapsbelasting, daar waar het dividend van de particuliere aandeelhouder wel wordt belast.

IV. BESCHIKKEND GEDEELTE

Om voormelde redenen en alle andere op tijd en stond te doen gelden en alhier uitdrukkelijk voorbehouden;

De vordering van verzoeker toelaatbaar, ontvankelijk en gegrond te verklaren en dienvolgens:

- De nietigheid vast te stellen van de besluiten van de Regentenraad van de Nationale Bank van België van 27 maart 2019, 25 maart 2020, 31 maart 2021 en 30 maart 2022 tot goedkeuring van de jaarrekening en de regeling van de winstverdeling voor de boekjaren 2018, 2019, 2020 en 2021;
- Conform artikel 2:47, § 2 WVV de neerlegging en de publicatie van het uittreksel van het tussen te komen vonnis te bevelen en bij in gebreke blijven van de Nationale Bank van België, verzoeker te machtigen om op kosten van deze laatste, de neerlegging en publicatie te verzorgen;
- De NBB te bevelen tot invordering lastens de Belgische Staat en activering van een gerechtelijke procedure over te gaan met betrekking tot de winsten toegekend aan de Belgische Staat in toepassing van artikel 32, 4° van de Organieke Wet over de boekjaren 2018, 2019, 2020 en 2021 ten bedrage van **1.091.635.000,00** euro, op straffe van een dwangsom van 100.000,00 euro per maand vertraging, ingaande 45 dagen na betekening van het tussen te komen vonnis;
- Te zeggen voor recht dat een mandataris *ad hoc*, door Uw Rechtbank hiertoe zal worden aangesteld, en hiertoe zal overgaan, bij niet tijdige vordering lastens de Belgische Staat of activering van een gerechtelijke procedure zoals bedoeld;

In ieder geval verweester te veroordelen tot de kosten van het geding, inbegrepen het basisbedrag van de rechtsplegingsvergoeding begroot op **1.800,00** EUR en de dagvaardingskosten ten bedrage van 197,49 euro;

Het tussen te komen vonnis uitvoerbaar bij voorraad te verklaren, niettegenstaande alle verhaal, zonder borgstelling en met uitsluiting van kantonnement.

Onder uitdrukkelijk voorbehoud van alle rechten en middelen.

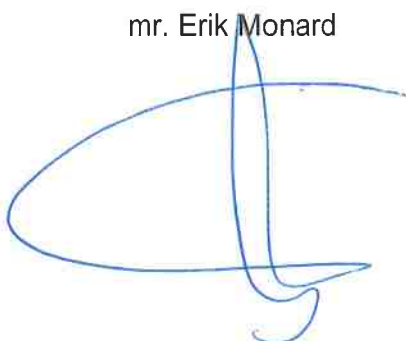
Opgemaakt te Hasselt

Op 26 december 2022

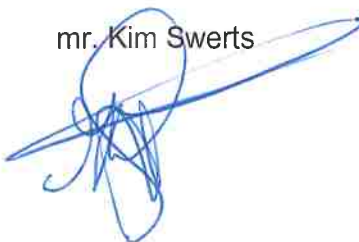
Voor concluant,

Zijn raadslieden

mr. Erik Monard

mr. Kim Swerts

INVENTARIS VAN DE GENUMMERDE STUKKEN

1. Bewijs van hoedanigheid van aandeelhouder van de NBB van verzoeker.
2. Bijdrage van de NBB getiteld "Financiële onafhankelijkheid en opdrachten van algemeen belang" - webpagina NBB, www.nbb.be/nl/faq.
3. Ondernemingsverslag van de Nationale Bank van België d.d. 17 april 2019.
4. Ondernemingsverslag van de Nationale Bank van België d.d. 15 april 2020.
5. Ondernemingsverslag van de Nationale Bank van België d.d. 16 april 2021.
6. Ondernemingsverslag van de Nationale Bank van België d.d. 13 april 2022.
7. Bijdrage van de NBB getiteld "Macroprudentiële mededeling van de NBB inzake dividenduitkeringen" d.d. 30 juli 2020, webpagina van de NBB, <https://www.nbb.be/nl/artikels/macroprudentiele-mededeling-van-de-nbb-inzake-dividenduitkeringen>.
8. Arrest van het Grondwettelijk Hof van 23 juni 2010, nr. 74/201.
9. Arrest van de Raad van State van 20 december 2021, nr. 252.483, Van der Gucht.
10. Arrest van de Raad van State van 21 december 2021, nr. 252.492, Van Der Gucht.
11. Persoonlijke nota van de heer Jaak Van Der Gucht getiteld "De Nationale Bank van België n.v. In antwoord op de conclusie van de NBB" (16/09/2022).
12. Vragen van verzoeker op de algemene vergadering der aandeelhouders waaruit het voortdurende protest blijkt m.b.t. het dividendbeleid van de Regentenraad en beslissingen inzake winstbestemming en winstverdeling
 - 12a. Vragen van verzoeker op de Algemene Vergadering – 2017
 - 12b. Vragen van verzoeker op de Algemene Vergadering – 2019
 - 12c. Vragen van verzoeker op de Algemene Vergadering – 2020
 - 12d. Vragen van verzoeker op de Algemene Vergadering van 17 mei 2021.
 - 12e. Vragen van verzoeker op de Algemene Vergadering van 16 mei 2022.
13. Briefwisseling waaruit het protest van verzoeker blijkt m.b.t. het dividendbeleid van de Regentenraad en beslissingen inzake winstbestemming en winstverdeling
 - 13a. Brief van verzoeker aan de Regentenraad en de Gouverneur van de NBB d.d. 17 januari 2020.

- 13b. Brief van verzoeker aan de Regentenraad en de Gouverneur van de NBB d.d. 6 april 2020.
14. Artikel uit de krant De Tijd getiteld “Nationale Bank voorspelt tot 9 miljard euro verlies tegen 2027” d.d. 6 december 2022.
15. Ondernemingsverslag van de Nationale Bank van België van 2009.
16. Bijdrage van de NBB: “Waar komen de winsten van de Nationale Bank vandaan? – webpagina NBB - www.nbb.be/nl/fag.
17. Memorie van de Ministerraad m.b.t. het beroep tot nietigverklaring ingesteld door de CVBA Deminor en anderen (waaronder verzoeker) van de wet van 3 april 2009 voor het Grondwettelijk Hof (rolnummer 4789).
18. Jaarverslag van de Europese Centrale Bank van 2016 (pagina's A 17 tot en met A19).
19. Jaarverslag van de Europese Centrale Bank van 2017 (pagina A.58).
20. Jaarverslag van de NBB 2021 – Toelichting 29 – pagina 165.